„ЗАСТАВА“ излази трипут недељом средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 12 фор.
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:

(у сребру)

на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста лист места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 153. У НОВОМ САДУ, У СУБОТУ 30. ДЕЦЕМБРА 1872. ГОДИНА VII.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

На измаку ове године отварамо предплату на „Заставу“ за идућу годину, и позивамо уљудно поштоване сународнике наше, и у обште пријатеље листа овог, да изволе на њега за идућу годину, или годишње рокове за времена предплатити се.

Цел и правац листа познат је од више година дана рада нашег на јавном пољу.

Од нове 1873. године отварамо у нашем листу и сталну недељну рубрику за извештаје о свему ономе, што се тиче народне просвете, а понаособ наших народних школа.

За

СРПСКУ МЛАДЕЖ!

У накладу књижаре

Г. Ј. Манца у Бечу

(Kohlmarkt Nr. 7)

изашла је ово дана и може се у свакој књижари као и код познати препродаоца добити, књига:

„РОЂАКОВ КРУЖАЋ“

Са 100 слика украшена и елегантно везана, а цена јој је само 1 фор. 20 кр. = 12 ч. гр.

Ова гласовита књига за младеж од Феа, која је до сад на све изображене језике преведена, и која треба да се налази у свакој породици, преведена је ево први пут како треба на прави народни — песнички српски језик, те је најтоплије препоручујемо српском народу. Нема згоднијега божићњега дара од добре, поучне и забавне књиге, а да би ова у књижевности ове врсте једина књига сваком приступачна била, дали смо јој најнижу цену. Дозвољавамо си такође да овде ове за углед стављење слике препоручимо особитој пажњи свију родитеља. — Све наруџбине одмах ћемо најтачније уз поштарски наточ извршти. Наруџбинама из кнежевине Србије нека се изволи новчани износ приложити, јербо цесарске поште непримају наточ за иностране земље.

Очекивајући многобројне поруке примећујемо још на послетку, да смо накани један цели низ књига за српску младеж са сликама издати.

Тим се препоручујемо са високоштовањем.

Књижара Г. Ј. Манца

у Бечу дне 30. Нов. 1872.

Штампарија Јерменскога Манастира.

Прилог „Заставе“ броју 152.

показали су, да је републиканско државно начело у народу корена уватило, и да народ жели, да се република установи и одржи. Велики зајам државни, који је Француска путем обштег уписа учинила, показао је огромност вере, кредита, па и симпатије, што француски народ ужива међу народима. Војска јој је, ако и не по начелима обште народне обране, ипак по начелима обште војничке дужности преустројена. Учињен је уговор између Француске и Немачке, како би прва у стању била, да се и пре уговореног рока одплате војничке накнаде ослободи земљиште своје од немачке обсаде. Сад је стара година новој у

обе државе бациле око на ту важну стацију у мирноме оцеану. Како Русија отвара рат са кивом, чим се приближује источној Индији, то се енглеска дипломација ужурбала, да Русију приволе, да означе у средњој Азији линију, преко које Русија и Енглеска не би смеле прећи, а да једна другој не даде повода рату. Иначе у Енглеској све већма расте републиканска странка која се нада, да ће по смрти краљице моћи основати републику, тим лакше, што је наследник престола у народу омражен.

У скандинавским државама, Данској, Шведској и Норвешкој није се знаменитија промена догодила, осим што је у послед- ступио

ква зна-
да заиста
саму Ру-
на.“ Не
шије хва-
свесла-
исмо ви-
их је где
ти зато,
р. Андра-
еду дао,
ња: него
цар хва-
ко савез-
, а овамо
ој, него и
ради про-
„Кајдел“
ков, аги-
им посла-
ва Русије
ва Порту
брим на-
анске на-
си двема
: а овамо
ења како
ко и Ср-
тро-Угар-
ства, или
тако при-
неког при-
ске владе
ра од Ин-
га Прус-
га скупо
е народа

је забуна.
ри велика
је Русија
Митад, па
, креатура
је имао за-
Гором и
има у Тур-
е Аустро-
овима по-
Русију пре,
е стала, а
глави Сул-
се постати
-Азиса, да
реда свом
тура.
ој и ове су
и једва до-
, бугарског
ди од стеге
је, и грчки
квено-про-
ају, кад ал
гријаршији
гарску цр-
, на што се
рбска пра-
о удари у

звона денунцијације, и клевете: да је јерархијско одцеплење Бугара руско масло, да се иде на „панславизам“, на устанак и оборење турског царства, не би Турке побунила, да другом руком узме, што је једном дала. И тако већ је 11. Бугара затворено, а без сумње и више ће их бити, и већ је у Софији комисија Турака, која ће као бајаги да завери у траг улази, и резултат ће бити: конфискација, узапћење црквене автономије бугарске — све као у

нас, са разликом, што у нас српски синови преузимљу улогу грчки фанаријота.

У Босни још „наша браћа од злотвора пиште“. Аустро-Угарска рови у њој, да раздор посеје, да земље прикупи, да насељава, и с временом наслона за своје претензије добије. Херцеговина још животари.

Црна Гора ни ове године није чекала, да јој Порта, или европска дипломација признање њени погранични права донесе на дипломатском таниру, него је за обрану права свог у крв загазила — и да је остао Митад-паша, мало те не би данас исток у пламену био. Овако и Црна Гора је осуђена, да једнако стоји на мртвој стражи слободе српске.

У Србији је ове године кнез Милан ступио на владу. Том је приликом „велика“ Аустро-Угарска хтела на „малој“ Србији да се због кнежевог пута у Ливадију „мајушно“ освети забраном учешћа овострани Срба у београдској светковини. Генерални конзул Калаји, који је или српску владу омануо, или Аустро-Угарску компромитовао (осрамотио), награђен је због тога јуначког дела орденом, сметули смо с ума каквим — Леополда или Стевана, а двојца овострани Срба усљед тога и сад ни криви ни дужни чаме у пештанским тавницама. Да ли је влада кнеза Милана и сад, кад се зна, да су „здравице“ повод затвору, и предмет истраге, објашњење, или сатисфакцију за повреду домаћинске части и права тражила, не знамо, као што се и то не зна, колико је српска влада ове године успела у потраживању „малог Зворника са Сакаром, и угодне жељезничке свезе; али то знамо, да је за успех у свему опет и опет нужно споразумлење и слога између Србије и Црне Горе, а врло би добро било, да је овогодишња у унутрашњим стварима и онако тако плодна скупштина народна у том погледу глас свој дигла, и владу на то упутила била.

Романија се једнако бочи са спољашњом размирицом о „Штрусберговој“ жељезници. Миг како мале државе не ваља да даду угњиздити се друштвима, којима Бизмарци за леђима стоје. Иначе је постојећа влада бедна, и кукавна.

За Грчку се не би ни чуло, да и она нема спољашњу „Лаурijонску“ размирицу са рударским спољашњим друштвом, за које се заузима Италија и Француска. „Дели-Борђе“ држи се до душе одважније, него Костафор у Романији, и питање ово би ће по свој прилици решено путем међународног „измирнога суда“, али према Турској Грчка води злосретну политику. Не само да јелински листови у корист фанаријотски Грка у Турској распаљују мржњу и борбу противу Бугара, него се и о том погоравало, како ће грчка влада да ступи у неки савез са Турском, противу тобожњег опасног „панславизма“. Можда је то клевета од стране непријатеља славенски племена у Турској, али свакако је и то значајан знак времена, и Грчка досад никаквим делима није показала, да хоће слогу са славенским племенима у Турској, Србији, Црној Гори, без које нема ни ослобођења Грка у Тесалији, на европским и азијатским отоцима грчким.

Не додирујући друге стране света, па ни северно-америчке државе, у којима је Гран на ново председник републике постао, а његов супарник Грели преминуо — долазимо на нашу „љубазну“ Аустро-Угарску.

Не знамо да ли у Аустро-Угарској, илити у „Цизлитави“ и Угарској има „лична“ владатељска владавина уплива у управи државни дела, или чисто парламентарна владавина, т. ј. министарска свемогућност влада, но то видимо, да су славенска племена Немцима и Мађарима на милост, и немилост остављена и да су Немци и Мађари прегли, да године спољашњег мира, у које се још уздају, употребе на то да Славене сломију и оне у Цизлитави за „велику Немачку,“ ове у „земљама угарске круне“ за „велику Мађарску“ препарирају.

У „Цизлитави,“ од како наша „славна“ браћа Далматинци припомогоше, да се Немци законом о „избору за невољу“ Славе-

НОВИ САД 23. дец, У јучерањој седници вар. представништва у Новоме Саду, особито је занимљива била дебата о предлогу др. Милетића, који смо у листу од среде саобштили, и о одговору градоначелника на интерпелацију др. Полита. Градоначелник је одговорио, да он држи, да не сме одговора давати на интерпелације, које се односе на ствари и налоге државнополицајне. Ово је његово мишљење побијано тим, да у уставној држави морају грађани моћи доћи до знања, на чију се заповест учини или изврши што, у чему они повреде закона, или права свога виде, да према томе могу лека тражити. На последку остане на томе: да представништво поднесе о томе министарству представку да упути градоначелника, да у подобним стварима потребна објасњења на интерпелације даје. Међу тим г. градоначелник обилазио је одговор на право питање Политово: да ли и по чему он себе држи за обвезана, да у политичним стварима слуша и извршује налог, краљевског комесара Мајтињија?

Што се предлога тиче, тај је после дуже дебате, која је на то ишла, да и противну страну обавести, и увери, не само о законитости, него и целисходности предлога, примљен скоро једногласно, јер су само тројца од Немаца, и неколико чиновника седећи против у гласали. У дебати су учествовали: за предлог Милетић, Полит, Павловић, Новић, Суботић, противу: Мачвански, Бенде. Дебата је била врло занимљива.

Предлог је усвојен са модификацијом др. Суботића, по којој да се онде: где је реч о кр. комесару не каже аподактично, да је кр. комесар градоначелнику дао писмени налог, да се арх. Пелагић оправи, и турској власти преда, по што градоначелник није то потврдити хтео, него да је у вароши познато, а и у јавним пештанским листовима обелодањена ствар, да је кр. комесар то учинио. —

Из Ст. Паланке телеграфишу о избору посланика, који је јуче започео, да је г. др. Мандић изабран са 119 гласова већине. —

Г. Стратимировић конферише са Германом Анђелићем. Како се то слаже са програмом, који је токорсе наперен и противу „окорелог конзерватизма,“ коме је представник Герман, и са посланицом, у којој се говори о „умереној, али либералној, *и независној* србској странци у границама законите опозиције“ — то нам је непоњатно. —

— Председник шк. одбора моли, да се том одбору нов перовођа одреди. Одреди се подбележник *Ползовић*. Исти председник јавља, да је на реалци до избора provisorissime постављен за учитеља *Мар*, а за учитеља у гимнастици да је изабран *Личко*, и предлаже, да заступство узме ове наредбе на знање, и да им се припадајућа плата дозначи. Извешће се узме на знање, и благајници ће се упутити, да им се од дана кад су у службу наступили плата дотична изда.

— Министар-председник се јуче разговарао са бар. Мајтињијем; споразумљење међу њима није постигнуто. —

Ми и опет обраћамо пажњу нашег света на једини популарни лист србски: „Глас Народа“. Овај лист, који је у почетку имао преко 1½ хиљаде предплатника, сад је имао једва половину тога; ту може нешто и оскудна година бити крива, али ће још више бити крив *немар*, а особито од стране они, који би дужни били, да народ подсећају и подстичу: свештеници, учитељи и млађи свет наш. Нема тако јефтиног листа ове врсте ни код други, особито нама слични народа: *3 фор. на целу годину*; 1 ф. 50 н. на по године, 1 ф. на 4. месеца! Мало је занатлија, који не могу, млого је земљеделаца, који могу дати ову суму, само да има, да их ко опомене, да заиђе, да позове, прикупи. Колико ли се потроши на части, на вино, пиво, и т. д. па зар да се за душевну рану ништа не може одредити? Била би грдна срамота и гријота, кад се не пише за народ, онда се пребацује интелигенцији, да неће да пише, да просвећава народ, а кад пригне да пише и ради, а оно с почетка и боже помози, а после ни мукајет. Нисмо стални, истрајни. Како сад свеци и свечари иду, опомињемо пријатеље народа, да се сете и „Гласа Народа“. Чисто се радујемо у мисли и нади: да ће при сечењу колача или здравица, сетити се ко год и „Гласа Народа“, и заићи тањиром, да предплату на њега скупи. —

Исто тако могли би се пријатељи србског подмладка боље сетити, да набављају и наручују књижице, које су као „дар за Божић“ или иначе деци србској намењене. —

ТЕЛЕГРАМ УРЕДН. „ЗАСТАВЕ“.

Званичан лист доноси: „18¾. године подиже се у Новом Саду државна доња гимназија са мађарским језиком.“ —

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

„ГЛАС НАРОДА“

Одбор „Задруге за народну штампарију“ објавио је нарочитим огласом, да ће лист „Глас Народа“ излазити и у год. 1873. и да се у то име склопила дружина из дојакошњих сарадника листа, која ће водити бригу, да лист буде од што веће користи по сваку српску кућу.

Поверењем те дружине примио сам уређивање листа и настаћу да лист помоћу старих и нових сурадника буде доиста народна читаоница зарад поуке и забаве.

Лист ће доносити чланке од општега интереса, слике из српске и стране историје, описе српских крајева, разлагаће читаоцима права и дужности грађана, излагаће начине како да се чува и негује лично народно здравље, како да се гаји и васпитава српски подмладак, ширећи познавање природе даваће корисне поуке из разних грана економије, доприносиће напредовању занатлијства, пратиће трговину и обрт, забављаће читаоце причама, приповеткама и песмама, препоручиваће добре српске књиге, а јављаће знатније догађаје у српском јавном животу и догађаје у земљама у којима живи српски народ. —

Лист са оваком садржином жива је потреба свакој српској кући, јер човек не живи само да једе и пије, него има и душевних потреба, које ваља да подмирује, ако је рад да живи као прави човек. Да садржина листа одговори ишчекивању читалаца, писаће у листу осим уредника и одсада као стални сарадници: Др. Ђ. Натошевић, Др. Милан Јовановић, Др. Илија Вучетић, Сенатор Миша Димитријевић, професор Светозар Савковић, проф. Владан Арсенијевић, професор Алекса В. Поповић, још ко томе обећали су нам и многи други књижевници прилоге за лист.

Уз све то предали смо администрацију листа у тачне и поуздане руке, те ће лист свакад излазити и разашиљати се тако, да га бар ближи претплатници добију суботом у руке.

„Глас народа“ је најефтинији српски лист од ове врсте и стоји 3 фор. годишње, 2 фор. на 8 месеци, а 1 фор. на 4 месеца, а по ту цену може да га држи свако, који је рад да се корисно поучи и лепо забави.

Да „Глас народа“ може с успехом да поради за напредак просвете у народу, нужно је да се сви пријатељи народне просвете а наиме учитељи и свештеници заузму око ширења листа у све слојеве народа. Ми их молимо да не пожале труда и ревности око распростирања листа, да би лист напоредо с њима могао савлађивати тешкоће, што пречe ширење просвете у народу, те заједнички крчити пута свестраном напредовању. —

Дојакошње претплатнике листа молимо да понове своју претплату а нове претплатнике да се пожуре са претплатом; јер ћемо штампати само онолико бројева, колико је прави претплатника

Искање листа на веру сматраћемо као мучко поштовање опстанка листа — с тога нек нас сваки поштеди таким искањем. —

Претплата се шиље: Администрацији „Гласа Народа у Н. Сад, а чланци и дописи Уредништву „Гласа Народа.

У Н. Саду на Туцин дан.

Стеван В. Поповић,
уредник „Гласа Народа.“

ГЛАВНА СКУПШТИНА
„СРПСКОГ ДРУШТВА ЗА РАДИНОСТ“

биће (по статути друштвени)
други дан божића (26. декембра) ов. год.
У друштвеној дворани, у 3 сата после подне.

ПРЕДМЕТИ ЗА ВЕЋАЊЕ:

1-о извештај о стању друштвеном,

2-о извештај благајников о стању благајне.

3-е допис угар. министарства, што се тиче преустројења друштвеног. И по том

4-о избор часника и т. д.

Част нам је овим, позвати пошт. чланове „срп. друштва за радиност,“ редовне и почасне, да изволе горе реченога дана, у заказани час у означену дворану, доћи на скупштину.

У Новом Саду, из одборске седнице 14 декембра 1872.

Секретар
проф. А. Сандић с. р.

предс. „срп. друштва за радиност“
Стеван Јефтић с. р

Због наступајући божићни празника, идући број нашег листа изићи ће у суботу.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Извештај Петра Узелца.) **Трст** 14. дец. Због католички божићни празника беше прошле седмице промет у опште слаб, а у житној радњи исто од слабог замашаја. Нови терети изостадоше са свим, и пшенице што се на води находише, све је разпродано. Цене не поправише се, шта више у неколико и попустише. Као разлог томе наводи се, што се опет много пшенице у Одеси за овамо товари, и што са стране купаца нема, и што су овдашњи млинари за неко време своја требовања покрили. Продато је 25.000 мер. пшенице, и то 7000 црноморске 116 ℔. с воде по 9 фор. 12.000 одеске 113 ℔. с воде по 8 ф. 75 н. 1000 исто 112 ℔. по 8 ф. 60 н. за готовност, 3500 исто 113½ ℔. по 8 ф. 80 н. на три месеца времена, али с ова од стине одбитка за готовност на вољи купцу, 1000 таганрокске 113 фунти 8 ф. 80 н. на три месеца. У кукурузу оста и прошле седмице радња занемарена, продато је 2000 мер. подунавске робе по 3 ф. 90 н. до 4 ф. 25 н. за 116 ℔. Зоби банатске старе 64 ℔. тешке, продато по 2 ф. 40 н. на три месеца времена. Јечма подунавског продато 500 центи по 4 ф. 30 н. за овдашње требовање. На берзи разнесе се глас, да је за јуни-јули 10,000 мерова новог подунавског кукуруза на уговор продато. Цене још неизвесне.

Више терета с пшеницом очекује се ових дана. Руске новине тврде, да је у црном мору од вијора до тридесет лађа страдало, поближи гласови недостају. Пропаст енглеског параброда „Далмациан“ са свим теретом и људством извесна је. Руски параброд „Москва“ с пшеницом из Одесе очекује се скоро. Руска лађа „Ида“ одједрила је у Марсељ.

Истом кад вам ово бележим, стиже у овд. пристаниште руски параброд „Москва“ с пшеницом из Одесе, а лађа „Милош Обилић“ с пшеницом из Таганрока. „Москва“ путоваше 13, а „Обилић“ 41 дан.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења, на овдашњој основној школи упражњеног учитељског места, с' којим је скопчана редовна плата од 600 ф. слободан стан, 3 јутра ораће земље и 4 фата дрва — отвара се овим стечај.

Дотични учитељ биће обвезан осим учитељске дужности, још и код ове општине бележничке послове обављати и недељом и празником у саборној цркви појати.

Они, који ово звање получити желе, имају своје са нужним сведоџбама снабдевене молбенице до 3. фебруара 1873. год. овамо поднети.

Из скупштинске седнице држане у Сент-Андрији 16. дек. 1872. године.

Јован Игњатовић, привр. бележник. 1—3 **Евген Думча**, председник.

СТЕЦИШТЕ.

На темељу општ. штатута §. 2. овим се на ново установљено подбележничко звање отвара стециште. Годишња плата је 500 ф. а. вр.

Они, који би ово звање добити желели, позивају се да своје молбенице са нуждним доказима, да су у бележничкој струци вични, најдаље за 14 дана општин. представништву поднети изволе. —

Станар 17. децембра по срп. 1872.

1—3 **Стева Мрђенов**, општински судац.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено место певца при србко — православној цркви овдашњој.

Са службом овом скопчана је плата од 400 фр- а. вр. и 2. хвата тврдих дрва.

Од натицатеља иште се, да молбеницо своје — подкрепљене са крштеним писмом и сведоџбама о моралном владању, о дојакошњем службовању, о тачном знању великог карловачког пјенија и црквеног реда, као и доказ, уколико су војничке дужности обавили, и је су ли жењени или не, — до конца Јануара 1873 године по нашем, подписаној црквено школској скупштини поднесу.

Из седнице црквепошколске скупштине у Пешти 14. дек. 1872 године држане.

Светозар Бакић. перовођа. 2—3 **Емил Манојловић.** председник.

ОБЈАВА.

Долеподписати продајем из слободне руке моју кућу налазећу се у Руми у главној Улици под бр. 162. Кућа је под црепом и са подрумом, састоји се из два дућана четири собе и кујном, згодно је удешена за биртију, има велику авлију и башту. шталу, шупу и амбар, са још четириланца земље и другом баштом; за ближа условија купци нека се на мене обрате.

3—3 **Спиридон Антонијевић.**

3—3

КОНКУРС.

Ради попуњења парохије Р. Алмашке у протопресвитерату будимском отвара се овим до 31. јануара 1873. конкурс.

Просители, који желе ту парохију получити, имају своје инструиране молбенице до горњег рока конзисториуму диецезе будимске поднети.

Из седнице конз. у Сентандрији, 7 декембра 1872.

Бр. 1808.

ОГЛАС.

Госпођиначка општина у укинутом тителском баталиону, наумила је о лицитацији, која ће се држати **1. фебруара по римском календару** 1873. дати 1650 **ритске** земље под аренду на **шест** година.

Који би ради поменуту земљу под аренду узети, нека се на уречени дан нађу у општинској писарни у Госпођинци, где се и услови лицитације увидети могу.

У Госпођинци 25. децембра 1872.

Поповић, бележник. 2—3 **Локић**, кнез.

ОБЈАВА.

У Стари Бановци продајем из слободне руке добро зидан шилт-бирцуз са пет соба, кујном, шпајзом, врло великим таваном, који се може и за рану употребити; са шталом, шупом и великом баштом, као и два на Дунаву лежећа лагума на скелама, где се рана товари. Ко би имао вољу купити, може се известити код притјажатеља

2—3 ПАВЛА ВУИЋА.

СРПСКА ЗАДРУГА
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
У Н. САДУ

које су основна правила (статути) одпустом в. министарства од бр. одобрена и које досадања главнина већ 50000 ф. износи, овим до оптштег знања доноси да улоге на 7% камате прима, који ће се улози и то:

Од 1 до 50 ф. без отказа
„ 50—100 ф. на отказ од 8 дана
„ 100—500 ф. „ „ „ 15 „
„ 500—1000 „ „ „ 30 „

или по нагодби са улагачем тачно исплаћивати.

У Новом Саду 16. децембра 1872.

3—3 **Одбор.**

НА ЗНАЊЕ

мојим поштованим муштеријама, да сам из Беча дошао и држим велику разпродају ципеларског еспапа, због

преузимања друге радње. Разпродаја ће трајати само кратко време. Умољавам за брзу и многобројну посету. Дућан се налази у кући „Матице Српске“. С поштовањем

2—3 К. ПИСАРЕВИЋ.

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ
и
ИМПОТЕНЦИЈУ
(учмалу човечију снагу,)

лечи темељно и под **јамством** сјајног и трајног успеха

МОРИЦ ХАНДЛЕР,

др. медицине и хирургије, магистер бабичлука и лечења очију.

ОРДИНИРА свединевно; од **11—1 сахати** пре подне и од **3—5 сахати** после подне.

Станује: **Пешта,** Leopoldstadt, Palatingasse бр. 13. 1. спрат бр. 14.

На хонорирана писма одма ће се одговорити. 4—10

КУЋА у Футошкој улици бр. 824. продаје се из слободне руке, ко је вољан купити, може услове о погодби у истој кући дознати. 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
ЛАЗАРА ЈАНКОВИЋА
У ТИТЕЛУ,

потребује једног од млађи спомоћника. Место се може одма наступити. 3—3

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ
ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ БОГАТО СЛОЖИШТЕ:

Прописа српских и немачких, тека, табала каменитих и од артије, сунђера, правачника, мастила, дивита, оловака и пераја гвоздених сваке врсте, држака и т. д.

Све тискарије (друксорте) за политичне и судске власти по најновијем упутству.

Црквених протокола, изводе из њих и рачунске књиге по пропису.

Артије: концепт, канцлај и поштанске, оловака црних, плавих и црвених, облатна, воска поштанска, куверата и артије за куверте, гуме за брисање мастила и оловака, мастила црна и црвена, плаве боје за печате и т. д. и т. д.

СВИЈУ ШКОЛСКИХ КЊИГА
ПИСМАРИЦА, ШТИЦА, ШКОЛСКИХ ТАБЛИЦА (КАТАЛОГА ПОХАЂАЊА ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ)
СРПСКИХ ПЕДАГОШКИХ ДЕЛА
и
МАПА ЗА ЗЕМЉОПИС И ЈЕСТАСТВЕНИЦУ.

Књижара ова прима наручбине на сваку словенску и немачку књигу и извршује сваки налог најбрже и по најјефтинијој цени.

КАЛЕНДАРИ ЗА 1873. ГОДИНУ:

„ПАНЧЕВАЦ“ стаје само 30 новчића. „ПОЛАЖЕНИК“ стоји 20 новчића. „СРБИН“ стаје 30 новчића.

КАЛЕНДАР ЗА ПИСАРНИЦЕ
на финој велинској артији 40 новч., а постављен дебелом артијом 60 новч.

КАТАЛОГ свију књига сад је у штампи и слаће се на *захтевање* безплатно.

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.

„ЗАСТАВА“ излази трипут недељом средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 12 фор
на пола године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:
(у сребру)
на годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста лист места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 153. У НОВОМ САДУ, У СУБОТУ 30. ДЕЦЕМБРА 1872. ГОДИНА VII.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

На измаку ове године отварамо предплату на „Заставу“ за идућу годину, и позивамо уљудно поштоване сународнике наше, и у обште пријатеље листа овог, да изволе на њега за идућу годину, или годишње рокове за времена предплатити се.

Цел и правац листа познат је од више година дана рада нашег на јавном пољу.

Од нове 1873. године отварамо у нашем листу и сталну недељну рубрику за извештење о свему ономе, што се тиче народне просвете, а понаособ наших народних школа.

Особиту пажњу обраћамо на то: да се **предплата** шиље на адресу „администрације „Заставе,“ јер иначе може забуне бити; а тако исто рекламације бројева и огласи, нека се шиљу на адресу администрације; а дописи и чланци пак на уредништво листа.

Где нема скупитеља предбројника, а и иначе где поште има, најзгоднији је начин предплате путем и средством поштански напутница, (Postanweisungen).

Дописнике, нарочито оне, који нису ради, да им је име редакцијона тајна, нека не подписују име на допису, него на особеном листу.

Безимене дописе, изузимајући од познати своји дописника, не примамо.

Припослано примамо само уз наплату, и то троструку од онога, што би се за огласе платило.

„Застава“ и одсад изилази три пута у седмици.

Цена му је дојакошња:

I. За Аустро-Угарску:

годишње	12 фр.
полугодишње	6 „
на три месеца	3 „
за месец дана	1 „

II. За Србију, Црну гору и друге српске земље:

годишње	120 гр.
полугодишње	60 „
на три месеца	30 „

III. За претплатнике из других земаља, због веће поштарине, стаје лист годишње: за Немачку и Швајцарску, Румунију, 15. ф. за Русију, Италију и Турску 19½ ф. за Француску и Америку 20½ фор.

У Новом Саду 16. децембра 1872.

Властништво и уредништво „Заставе.“

ОБЗОР НА ГОДИНУ 1872.

Има година, које у току свом зрацима светли догађаја вршке историје светске или поједини народа тако осветле, да и на затону свом поглед на себе привлаче, као што оно око нам привлачи велељепно западајуће сунце, које на западу свом у зрацима пливајући, високе планине осветљава.

Ова година не спада међу таке године. Она ни међународно, ни политично, ни духовно ни економски није знаменита. Можда је то природна посљедица онако бурни година, као што су године 1870. и 1871. Можда је то и сумор пред буром. Можда је умор — а можда одмор народа'. Не ћемо да изтражујемо и пресуђујемо ове „могућности“, јер нам овде није намера бавити се ни са даљом прошлости, ни са ближом будућности, но са — годином 1872, на коју се ако и не ради њене важности и значајности, а оно обичаја ради осврћемо.

Почећемо са страним светом, па да свршимо са нашим.

Ове је године највећу пажњу на се привлачио тако звани романски свет, а међу њима у првоме реду Француска. Ова је од Пруско-Немачке војнички оборена, територијално осакаћена, политично понижена, финансијски оглобљена, у свему изцрпљена била, и сваки је радознао био: хоће ли изнурена и на разне странке поцепана Француска на ноге стати, и знаке препорођења и васкрсења показати? Француски је народ у многоме превазишао очекивање радозналог света. Унутрашња борба између републиканаца и монархиста истина још није до краја изведена, и Тијер још непрестано „балансује“ између њи на паламару државне управе: али нови избори ове године показали су, да је републиканско државно начело у народу корена уватило, и да народ жели, да се република установи и одржи. Велики зајам државни, који је Француска путем обштег уписа учинила, показао је огромност вере, кредита, па и симпатије, што француски народ ужива међу народима. Војска јој је, ако и не по начелима обште народне обране, ипак по начелима обште војничке дужности преустројена. Учињен је уговор између Француске и Немачке, како би прва у стању била, да се и пре уговореног рока одплате војничке накнаде ослободи земљиште своје од немачке обсаде. Сад је стара година новој у наслеђе оставила погађање Тијера и скупштинског одбора 34-рице о устројству државни власти, које ако не буде имало успеха, разпириће још већма пламен петиција, који је досад на једно 3000, што иште разрешење постојеће народне скупштине. Ми желимо, да се у Француској не само установи, него и утврди, и развије република, јер како је средину и исток Европе притиснуо не само монархизам, него и милитаризам, и како натражњаштво све већма рогове диже, то би република у Француској остала једино огњиште, и извор слободе за осталу сувоземну Европу.

Шпањолска се такође колеба између монархичног, и републиканског државног сустава. У народу слободоумни дух све већма отима маха. Знак је томе и то, што је краљ морао саставити свој кабинет од странке, која је од монархијски најслободнија, и радикална са Зорилом на челу. Садањем краљу натраг се не може, јер би натерао воду на воденицу Монпанзијеваца, и Алфонзиста; пред њим је пак република, којој у Шпанији без сумње, и то ближа будућност припада.

Од уједињења талијанског народа више се надало, него што се дочекало. Како је Мацини умро, краљ као да се још већма ослободио, да узде стеже. Нема ту оног свежег живота, који би се могао очекивати од подмлађеног, уједињеног народа талијанског. Нема ту оног пламена, који би искре своје бацио и на друге још неослобођене народе, нарочито на истоку. Италија је положајем, и значајем својим позвана била, да у међународном европском савету буде трибун неослобођени или још неуједињени народа, и она место тога — тражи зађевице са Грчком због тричавог Лаурijона. Финансије Италије у лошем су стању. Међу тим Ватикан је још отворена рана на уједињеном телу Италије и Папа је ову годину завршио изазивањем „верни“ на убијство они, који су по његовом мишлењу нови „Холофернери“ а то ће бити Вилхелм, Бизмарк, Виктор Емануjило, и подобни. Леп плод „непогрешљивости!“

Од германски народа данас у Европи прву улогу игра немачки народ у Пруско-Немачкој, или боље рећи пруска држава, и њена државна власт. Но и Пруско-Немачка још није утврђена, консолидована. Јужне државе, а нарочито Баварска, у нечем и Виртембершка никако да се науче на нов савез са Пруском. Особито код католичке јерархије наишла је пруска влада на јак одпор. Нема сумње да је у то не само Ватикан, него и француска влада умешала своје руке. Нови немачки цар постигао је ове године вршак своје спољашње славе посетом аустријског и рускога цара у Берлину. У Пруској је и то мучно и осакаћено произведена ове године реформа у погледу окружног устројства. Бизмарку је одузето председништво пруског министарства, и предато је ратном министру Роону, што тумаче као да ће унутрашња политика да у назад пође.

Енглеска се бави са својим унутрашњим стварима, и ослободила се ове године две неприлике, које су је са северном Америком у сукоб довести могле, а то је „Алабамско“ и „С. Жанско питање,“ која су оба путем измирног суда решена у корист северне Америке. Сад смрт краља Сандвишка отока на мирном мору, између Америке и Азије може повода дати бар дипломатском сукобу између Енглеске и северне Америке, јер су обе државе бациле око на ту важну стацију у мирноме оцеану. Како Русија отвара рат са кивом, чим се приближује источној Индији, то се енглеска дипломација ужурбала, да Русију приволе, да означе у средњој Азији линију, преко које Русија и Енглеска не би смеле прећи, а да једна другој не даде повода рату. Иначе у Енглеској све већма расте републиканска странка која се нада, да ће по смрти краљице моћи основати републику, тим лакше, што је наследник престола у народу омражен.

У скандинавским државама, Данској, Шведској и Норвешкој није се знаменитија промена догодила, осим што је у последњим двема државама на престол ступио краљ Оскар.

У Русији такође није се никаква знаменитија промена збила. Руска влада заиста води загонетну политику, која по саму Русију може постати опасна, „фатална.“ Не мислимо ту оно, чим се гр. Андрашије хвалише: што је она опрала руке од свеславенски агитација, јер ми ни пре нисмо виђали трагове таки агитација, а ако их је где било, те ни најмање не ће престати зато, што је Горчаков, или други ко гр. Андрашији уверавање какво у том погледу дао, јер знамо вредност таки уверавања: него видимо с једне стране, да руски цар хвалисавно износи пријатељство и неко савезништво своје са Пруском на видик, а овамо Пруска не само у Аустро-Угарској, него и у Турској јавно и тајно агитује и ради противу Русије. Пруски посланик „Кајдел“ alter ego — присни друг Бизмарков, агитује са енглеским и аустро-угарским посланицима противу посланика и уплива Русије код Порте. Даље: док Русија утерава Порту о свом пријатељству, и својим добрим намерама, донде Порта даје хришћанске народе у турској гњечити, и пркоси двема државицама, Србији и Црној-Гори: а овамо се руска влада издаје за пријатеља како хришћански народа у обште, тако и Србије и Црне-Горе особено У Аустро-Угарској Славени у време непријатељства, или бар запетости спрам Русије нису тако притискивани били, као сад у време неког приближења према Русији. Та вера руске владе у Немце, или стра цара Александра од Интернационала, или републике, који га Прусској у наручија гони, може некога скупо стати, само да хоће њега, а не народа руског.

У Турској све већма овлађује забуна. Ове године променила се већ три велика везира. После Махмут-паше, кога је Русија заштићавала, дошао је најпре Митад, па онда Мехмед — Рушди-паша. Митад, креатура енглеско-аустро-угарска, као да је имао задатак, да изазове рат са Црном Гором и Србијом, и са хришћанским народима у Турској, како би изазвао Русију, а тиме Аустро-Угарску и Пруско-Немачку, да овима повода даде, да оборе или ослабе Русију пре, него што би Француска на ноге стала, а Русија спрему довршила. Но у глави Султана родио се црв, који лако може постати „фаталан,“ а то је: жеља Абдул-Азиса, да противу уобичајеног насљедног реда свом сину Јусуф-Изедиму престол осигура.

Хришћански народи у Турској и ове су године чамили у робству. Бугари једва дочекаше, да им се под именом „бугарског ексархата“ црква и народ ослободи од стеге и глобе цариградске патријаршије, и грчки фанаријота, па да се бар на црквено-просветном пољу слободније развијају, кад ал наједанпут опет се наоблачи. Патријаршији цариградској не би доста, што бугарску цркву одлучи од православне цркве, на што се на последку нико, ни руска, ни србска православна црква не обазре, него удари у звона денунцијације, и клевете: да је јерархијско одцеплење Бугара руско масло, да се иде на „панславизам“, на устанак и оборење турског царства, не би Турке побунила, да другом руком узме, што је једном дала. И тако већ је 11. Бугара затворено, а без сумње и више ће их бити, и већ је у Софији комисија Турака, која ће као бајаги да завери у траг улази, и резултат ће бити: конфискација, узапћење црквене автономије бугарске — све као у нас, са разликом, што у нас србски синови преузимљу улогу грчки фанаријота.

У Босни још „наша браћа од злотвора пиште“. Аустро-Угарска рови у њој, да раздор посеје, да земље прикупи, да насељава, и с временом наслона за своје претензије добије. Херцеговина још животари.

Црна Гора ни ове године није чекала, да јој Порта, или европска дипломација признање њени погранични права донесе на дипломатском тањиру, него је за обрану права свог у крв загазила — и да је остао Митад-паша, мало те не би данас исток у пламену био. Овако и Црна Гора је осуђена, да једнако стоји на мртвој стражи слободе србске.

У Србији је ове године кнез Милан ступио на владу. Том је приликом „велика“ Аустро-Угарска хтела на „малој“ Србији да се због кнежевог пута у Ливадију „мајушно“ освети забраном учешћа овострани Срба у београдској светковини. Генерални конзул Калаји, који је или србску владу омануо, или Аустро-Угарску компромитовао (осрамотио), награђен је због тога јуначког дела орденом, сметули смо с ума каквим — Леополда или Стевана, а двојца овострани Срба усљед тога и сад ни криви ни дужни чаме у пештанским тавницама. Да ли је влада кнеза Милана и сад, кад се зна, да су „здравице“ повод затвору, и предмет истраге, објашнење, или сатисфакцију за повреду домаћинске части и права тражила, не знамо, као што се и то не зна, колико је србска влада ове године успела у потраживању „малог Зворника са Сакаром, и угодне жељезничке свезе; али то знамо, да је за успех у свему опет и опет нужно споразумлење и слога између Србије и Црне Горе, а врло би добро било, да је овогодишња у унутрашњим стварима и онако не тако плодна скупштина народна у том погледу глас свој дигла, и владу на то упутила била.

Романија се једнако бочи са спољашњом размирицом о „Штрусберговој“ жељезници. Миг како мале државе не ваља да даду угњиздити се друштвима, којима Бизмарци за леђима стоје. Иначе је постојећа влада бедна, и кукавна.

За Грчку се не би ни чуло, да и она нема спољашњу „Лауријонску“ размирицу са рударским спољашњим друштвом, за које се заузима Италија и Француска. „Дели-Ђорђе“ држи се до душе одважније, него Костафор у Романији, и питање ово би ће по свој прилици решено путем међународног „измирнога суда“, али према Турској Грчка води злосретну политику. Не само да јелински листови у корист фанаријотски Грка у Турској распаљују мржњу и борбу противу Бугара, него се и о том поговарало, како ће грчка влада да ступи у неки савез са Турском, противу тобожњег опасног „панславизма“. Можда је то клевета од стране непријатеља славенски племена у Турској, али свакако је и то значајан знак времена, и Грчка досад никаквим делима није показала, да хоће слогу са славенским племенима у Турској, Србији, Црној Гори, без које нема ни ослобођења Грка у Тесалији, на европским и азијатским отоцима грчким.

Не додирујући друге стране света, па ни северно-америчке државе, у којима је Гран на ново председник републике постао, а његов супарник Грели преминуо — долазимо на нашу „љубазну“ Аустро-Угарску.

Не знамо да ли у Аустро-Угарској, илити у „Цизлитави“ и Угарској има „лична“ владатељска владавина уплива у управи државни дела, или чисто парламентарна владавина, т. ј. министарска свемогућност влада, но то видимо, да су славенска племена Немцима и Мађарима на милост, и немилост остављена и да су Немци и Мађари прегли, да године спољашњег мира, у које се још уздају, употребе на то да Славене сломију и оне у Цизлитави за „велику Немачку,“ ове у „земљама угарске круне“ за „велику Мађарску“ препарирају.

У „Цизлитави,“ од како наша „славна“ браћа Далматинци припомогоше, да се Немци законом о „избору за невољу“ Славе-

нима сасвим на гребен попну, Немци безобзирке иду својој мети и цели. Затворише више Чеха, међу њима прваке Скрејшовског власника „Политике,“ и „Грегра,“ власника „Народни Листови.“ Сад раде о реформи изборног реда, да одузму земаљским саборима право, да из своје средине бирају за „рајхсрат,“ него да то изборни срезови чине, и то на начин, како ће Немци у већини остати. Чеси су на крају године закључили корак, који лако може уродити пожељеним плодом. Стара и млада ческа странка изравнали су своју размирицу, оставив будућности све оно што ји дели, као друге врсте, а пригрлив слогу, и заједничку борбу за чешко државно право. Чеси ће тако још једанпут, и то јамачно последњи пут апеловати на круну, да не одобри немачку изборну реформу, него да државоправно поравнање покуша. Пољаци се још колебају; Словенци ће без сумње напустити рајхсрат, а шта ће наши „славни“ Далматинци, видићемо.

Долазимо на нашу „најљубазнију“ Угарску, или велику Мађарску.“

У земљама тако зване угарске круне, било је ове године свакојаки чуда и покора, и то све сама чуда и покори.

У јануару разпустио се хрв. сабор, пре него што је уста отворио, и то под предатираним даном; нови избори обављани су под највећим притиском, утицајем свакојаки обмана, обећања, застрашења, и преиначења изборни листина.

Свест народна ипак побеђивала је на све стране, и влада морала је из свију крајева света довлачити магнате, да народу вагу држи. Ипак је народна странка дошла до чланова регниколарне депутације, који су кадри били, предлог за ревизију погодбе по програму народне странке учинити. Предлог је тај за угарску депутацију био божићни коштуњац ора, који још разбили нису. Међутим Вакановић као помаман жари и пали по Хрватској, но изилазе му дела на видела. Од повољнога поравнања тешко да ће што бити, јер су мађарски деаковски листови дунули као у један рог, да се хрватски предлози на просто одбаце, но напоследку боље и никакво, него којекакво поравнање.

У Угарској најпре се сабор распаде од многог говора; по том нови избори дадоше призор свакојаки чуда и покора, док се напоследку не истеса повелика већина Деаковаца и владине странке, но напоследку и ови се међу собом побркаше, те последица тога би пад гр. Лоњаја, министра-председника, који срамно би стеран са министарске председничке столице. Кад се Мађари свађају, онда највише пате немађарски народи, а нарочито Срби, јер притискивањем ови свако себи код свога народа кредита и наслона тражи. Дотле су мађарски листови дотерали са укусом мађарског народа. Највећа је напаст наишла на српски народ, на који је део јерархије српске, и калуђерски чин, са неколицином изрода у мантији и капуту навукао силу државну. Како нашим калуђерима, тако и владајућим Мађарима је кост у грлу наша црквенонародна автономија и просвета, те се сложише, да је спрече. Ова је година име „Анђелића“ забележила најцрњим словима у књигу хронике српске. Владика Грујић гледи чуда и покоре, што ји противници по цркви и народу чине, и ћути, или што му то годи, и у рачун иде, или што је слаб, и што се боји, наравно више за Даљ, него за себе: но свакојако је показао неспособност, или недостојност своју за поглавара српске православне цркве.

Међутим народ српски с ове стране показао је узор слоге и јединства, нарочито у изборима посланика за конгрес српски, који није дао, да се с њим и са народом игра проводи, и који је неоскврњено очувао, и идућој години у наслеђе предао право и достојанство народа.

Народ српски не губи уздање и наду, јер осећа моралну снагу своју на црквено народном пољу.

Ова је година знатна преваром Романа и Словака од стране Лоњаја, а крајина је с оне стране Дунава у поле, с ове стране посве развојачена, и ова се сад препарира за стомак мађарства.

И тако се праштамо са овом у сваком погледу удом годином 1872. са жељом, да са новом годином свету и народу српском освану бољи, плоднији и веселији дани!

ФРАЊА ШУЗЕЛКА И ЊЕГОВА „РЕФОРМА.“

Прави пријатељ људски мора се ожалостити, када види, како у међусобним одношајима разноликих народа у аустро-угарској монархији никако да места добије, да завлада оно начело, које у државоправним и приватним одношајима у велико себи пута крчи, од како је прва, велика француска револуција стару Јеврону из политичкога дремежа пробудила, и то је узвишено начело једнакости и братства људског. У међународним одношајима још влада старо, средњевековно начело сирова сила, начело јачега. У аустро-угарској монархији су Немци најобразованији а Мађари најжешћи поборници тога застарелог начела, које унаточ иде достојанству, праву и слободи људској. Жалосно је видети, како они исти Немци, који се хвале да су први, најобразованији народ ове простране монархије и којима се заиста не може одрећи наученост и напредност у скоро свима гранама образованости људске, што они исти Немци, који се заузимају за слободу и уједињење немачког народа, ништа не ће да знају за слободу, за природна и људска права других, нарочито славенских народа. Они исти Немци, који су зарад Шлезвиг-Холштајна и Елсас-Лотаринђије противу Данске и Француске вику до неба дигли, који су толико писали, доказујући историјско право немачког народа, немачких династија на једну или другу од оних земаља, ногама газе, ни пода шта не држе историјско право чешкога народа, које је као дан јасно свакоме, који хоће да зна за право и слободу народну. Па у колико је то жалостиво у толико је радосније, када се нађе члан тога изображеног али угњетачког народа, који има свести и срца, да на мегдан стане не само за права свога, него и за права свакога народа, без разлике вере и народности, свакога, који само треба обране. Тај витешки публицистички борац за људска, народна и верозаконска права свију, па и словенских народа у шаровитој аустро-угарској монархији је — *Фрања Шузелка.* Он у својој „Реформи“ непоколебиво заступа права и интересе свију угњетених аустро-угарских народа. Он Немцима и Мађарима отворено, у очи казује све оне неправде, које другим народима чине. Заиста ретка појава, да члан народа рођеном народу или ако хоћеш огромној већини тога народа, јер огромна већина немачког народа у аустријској монархији држи уз дуалистичко-централистичку владу и странку, да он рођеном народу своме у очи казује мане и насиља, који овај другима чини. Шузелкина „Реформа“ заиста част спасава немачком народу у Аустрији. Њу провејавају иста она узвишена начела, којима дишу узорита дела класичких песника немачких, наиме „песника слободе“, Шилера, она дивна начела, којима су пута крчили слободоумни мислиоци немачки, као Фихма и други. Кад Шузелкин лист читаш, па видиш, како се он својски заузима за свачије право, онда се утврдиш у уверењу, да није пусти сан оп шта слобода и братство свију народа; онда се напуниш поуздањем, да мора доћи једном онај златни век, када ће народи поштовати један другог, када неће један другом чинити оно, што не ће, да њему други чини. А у једно помислиш, кад члан другога, туђег народа права твога народа брани, како тек онда треба ти, како тек онда треба сваки члан народа, како сам народ треба да права и интересе своје заступа!

Читаоцима „Заставе“ позната ће бити „Реформа“ недељни лист немачки, којега издаје у Бечу Фрања Шузелка, позната ће бити начела, којих се тај лист држи, но ми мислимо да ипак не ће бити с горег, ако саопштимо српској публици, шта Шузелка у 52. броју свога листа поводом одговора једном своме „критичком“ пријатељу пише. Одатле се види, каква начела исповеда Шузелка. Он свом пријатељу, који се с њиме не слаже, и који му много шта пребацује, овако говори:

„Ви не можете да појмите и кудите ме, што ја према свима народима аустријским, који нису Немци, живе симпатије, наклоности осећам, што пристајем уз браниоца њихова, што се за њих противу Немаца борим. На то вам одговарам, да се не сме говорити о симпатији (наклоности) или антипатији (ненаклоности), када се тиче права или слободе чије. Није нужно симпатисати, волети Чехе, Пољаке, Рушњаке, Хрвате, Словаке, Словенце, Румуне, али је дужност волети право и слободу и свакоме давати једнако право и једнаку слободу. То би били чудновати осећаји права и слободе, кад би ми давали слободу и права само онима, који нам се допадају. Ви сигурно не ћете човеку, који вам је иначе непријатан, право његово окрњити, слободу му ограничити, и ви би се сигурно разјединили, ако би други ко из истог узрока вама то исто учинио. То исто мора важити и за целе народе. Можете колико волите антипатије осећати према Словенима, Румунима и т. д. али ако хоћете, да та ваша антипатија у политици пресуђује, ако хоћете да народима, које не волите, слободу одузмете, да их гњечите, то знајте, да је то неправедно, да није слободоумно, да је шта више злочинство. Ако ваша странка хоће да оне народе, који јој се телесно не допадају, гони, то мора допустити, да и ти народи то исто чине, и онда она допушта, да физички, телесни нагон, страст буде фактор, чинилац у политици, она хоће, да Немци и други народи у Аустрији живе као пси и мачке.

„Ви ми пребацујете, да ја ненемачким народима ласкам, а да Немце грдим. То је неправедно пребацивање. Ја не ласкам другим народима, но ја им дајем за право, у чему имају право, и браним их противу погрда не свију Немаца, него једне немачке странке, а то чиним и зато, да спасем част и достојанство немачко. Сваки заиста изображен, праведан и слободоуман Немац, сваки, који иоле зна, шта је пристојност, мора се разгњевити кад види, како једна тобоже немачка странка с дана у дан цинички (скотски) напада народе аустријске државе, који нису Немци. Ову странку ваља штедити, јер она својим безделијем ружи немачки народ. Она не презире охоло само немачке народе у Аустрији, но све народе на свету, само што окреће јапунце по ветру. Ова странка, која сада Талијанцима ропски ласка, пре двадесет година је исте Талијанце репски грдила и ругала, им се говорећи да их треба подјармити. Она се дуго време дивила Французима, поштовала их као своје учитеље, а сада те Французе; пошто су их Пруси победили, омаловажава, руга им се, или им се намеће својим увредљивим саветима. У Аустрији је иста странка још пре шест година Мађаре називала и азијатским народом, који треба научити памети; сада јој се допада, што с итим Мађарима заједно влада над Аустријом, и даје им већи део од отога. Ја сам Мађаре бранио, докле их гњечише, а сада браним све ненемачке и немађарске народе, јер их Немци и Мађари хоће да пригњече. Ако кад дође време, да ко и Немцима слободу њихову крњи, онда ћу ја и Немце бранити, као што већ сад браним Немце у Ердељу, које Мађари хоће да помађаре. Ја стојим увек на страни угњетених, гоњених, ја још никад нисам пристао уз победну, победом опијену странку.

„Ја се борим противу владе немачке, ја кудим њихову народну охолост. Али не куди се свој народ, него му се на против указује оданост и љубав, кад му се износе заблуде и погрешке. Или су можда Немци без погрешке, непогрешљиви? Они нису, али уображавају себи да су. Не треба им ласкати, јер они сами себи ласкају и сувише. Држе се за избрани народ божији, опијају се самољубљем, захтевају за се као народне врлине све људске крепости, сами себе обожавају. То је штетно. и може их упропастити. То су искушни н. пр. Французи. Немци ликују, што се француска народна охолост понизила; али они то исто раде што и Французи и могу тако исто проћи.

„Ја вам велим даље, да ја волим све те ненемачке народе у Аустрији и да бранећи их радим по свом најбољем уверењу, најтоплијем осећању. Мени се допада тај шаровити, разнолики живот народни и мислим, да је Аустрија одређена да буде најзанимљивије поље за културну историју. Даље ја желим, да у Аустрији буде слободе, а ње може бити само онда, ако сви народи буду слободни, равноправни. Ко хоће да само један народ гњечи, тај и све друге народе у ланце окива.

„Године 1848, 1860, 1861, и 1867, показале су да када се слобода прогласи, сваки од тих разноликих народа аустријских своју прво и прво индивидуалну природну и на историји основану државоправну слободу хоће. Кога није ово историјско искуство научило, или ко у опште за политички живот из историје не ће ништа да научи, но хоће по ономе, што је себи уврстио у главу, што му се допада, по неком калупу да политику тера, ко тако ради, тај у Аустрији нема места.“ (С.)

„ХРВАТСТВО И СРБСТВО.“

Под овим насловом доноси „Обзор“ у 2. броју чланак, као одговор на допис у старој „Преси,“ који је смерао на завађење Срба и Хрвата. Чланак гласи:

„Непријатељи наше земље, њезине слободе и напредка једнога немогу под ништа поднети: братинске и јаке слоге у њој, знајући добро, да смо лака жртва, ако мрзећ један на другога неухватимо се братински за руке у заједничку обрану од толиких незгода, које из нутра и с поља наваљују на народну ствар. Зато се врка сталеж против сталежа, род против рода, вера против вере, племе против племена, неби ли се на нами испунило, што је стари Римљан приповедао: singuli in uno vincuntur.

Здрава памет, наравни инстинкт и наука повести казују нам гласно, да имамо све моралне и стварне силе сабрати, како би на границама око своје домовине обуставили проваљујућу бујицу талијанске, немачке и мађарске идеје, која нам и само народно биће у свима његовим живцима отровати и осакатити може. А има један писац старе Пресе, који вели у Загребу пише (а могуће би то било, чини нам се паче да га и познамо), те нам светује, да заборавимо и на Мађара, који већ држи за јачицу, и на Немце, који ће још прерастети и Мађара и нас, и на Талијана, који се је домудривати почео, те да дигнемо јуриш на српску браћу, с којом или братински живити морамо, ил ћемо заједнички у туђинском јарму срамотно теглити и изданути.

Анатема диже се против сабора од године 1865. и 6. што је признао јасно истину, да има у земљи српскога народа, и човечно начело, да је тај народ равноправан с хрватским. Нема нигде у Европи народа и народића, кому неби одобравали и хвалили жељу и добро око његовог народног обстанка и напредка, а у свом дому да иначе поступамо с браћом својом. На узвишеној мети овога века стојимо и војујемо сваковрстне равноправности за себе и за другога, па да јој будемо неверни у властитом изпуњењу. Сам Мађар, који стрепи од страха, када се огледа по високој пучини народа, међу којима осамљен и ситан живи, изјављује на свом сабору, премда прека срца и неизкрене жеље, народну равноправност, а ми, који му кудимо не племениту изповест, него противно извађање, да властитој браћи занесемо живот.

Праведан у себи закључак онога сабора, уродио је политички ваљаним плодом. Раздор међу браћом престао је од оно доба, те у тежкој борби, коју изкусисмо за права и добра земље, само у слоги одржасмо победу, где би раздор бацио у сигурну пропаст. То ће јамачно и бити једини разлог оному чланку бечкога листа, камо пишу људи, који презиру и мрзе хрватски народ и језик, кад се ради међу њима и немачким или мађарским језиком, па је не искрен пријатељ хрватства, када га хоће да заступа противу србства.

Има, знамо, заповетала на једној и другој страни, који неће рећи: ово је пучка, него кажу: ово је хрватска или српска школа; ово је хрватска или српска жаба, птица, јаруга и т. д. То су међутим биле вране, којим се обћинство чуди, када их запази. Саборски онај закључак смирио је свести и духове, определио свачему своје место, те се више непреплећу у један неразрешиви узао ствари, које свака за себе и све узпоредо у најлепшем складу стоје. Скупна опасност научила је видити јасно, што су незнање и фанатизам помутили. У тројној краљевини двоја су браћа, ал једно старо, незатариво право, из кога као животворнога врела црпимо обоји своју снагу, живот и будућност. То се право у књизи и животу називље право хрватско. Има под њим лада и починка за све нас. Није Србин непријатељ хрватству, него онај бездушник и неверник, који живући у овој земљи ради, настоји оцрнити, осакатити, уништити хрватско право, сачувано у осам векова, у стотину љутих бојева.“

ДОПИСИ.

(В) Пешта, 23 децембра. Јучерашњи број званичнога листа доноси да је Њег. величанство 29. ѣ. децембра одобрило, да се још 1873—4 године у Новом Саду подигне доња држ. ђимназија са обучним мађарским језиком, Идуће године подиће се пети разред, и тако сваке године по један разред више.

Ми не можемо себи да растумачимо, шта је управо побудило министарство, да баш у Новом Саду и то на мађарском језику држ. велику гимназију подигне. Веома се добро сећамо оне значајне расправе, која се водила прошле созоне на угарском сабору, кад је била реч о новосадској ђимназији гледе државне припомоћи. Веома се добро сећамо, да су наши народни посланици необоривим доказима бранили, и доказивали, да није нужда, да се у Новом Саду држ. ђимназија подигне, кад већ једна ђимназија постоји, па стога предлагаше једни Сомбор, други Бечкерек, Кикинду и друга наша већа места. У истој седници баш је и сам Фрања Деак говорио, и он је био за то, да се не подиже држ. ђимназија у Новом Саду, него у другом ком повећем српском месту. У сљед чега је и закључено, да се министар јавне наставе упућује, да испита подробно околности, и да после предложи варош где Срби у већини живе, но не Нови Сад, да се тамо подигне ђимназија са обучним језиком мађарско-српским. Министар јавне наставе нашао је да је најпотребитије да се у Сомбору подигне, где је као нам је знано сада 1. октобра и отворена ђимназија са обучним језиком српско-мађарским.

С тога дакле кажемо, ако се хтело баш да се ђимназија подигне то се могло у Кикинди, Бечкереку ил у другом ком месту, а зашто баш у Новом Саду? И то не са искључиво мађарским обучним језиком, него и са српским? Но допустите нам, да чујемо, шта „Пешти Напло“ о овој министарској наредби каже. У своме уводном чланку од 4 јануара говори „Напло“ о министарским наредбама, исто је донео јучерашан званичан лист, па овако завршује свој чланак:

Министарске наредбе о којима је реч од великог су значаја *како за обшту образованост*, културу, тако исто и на душевно развијање. Да пак ово опште изображење и ширење просвете специјално *мађарски интереси* инспирују (sugalják) и руководе, то нам сведочи једна друга важна министарска наредба, коју доноси данашњи званичан лист: *да се у Новом Саду подигне велика ђимназија са мађарским учевним језиком*, а тај би се завод издржавао из фонда, што је опредељен за опште народно образовање. Позив новосадске мађарске велике ђимназије биће сјајан (fényes) и културно политичан; народан дух (nemzeti hzellem) и ширење просвете треба да разагна ону таму, у којој само племенска мржња (fajgyülölet) и народносни раздор, може владати. Па ако министар јавне наставе при избору учевне снаге тако срећним тактом поступа, као што му је идеја била, кад је овај нов завод намеравао подићи, онда ће своје заслуге око рада за опште добро умножити једном новом лавориком, која никад увенути не ће. То су речи „Пешти Наплова“. Опозициони листови још ништа не говорише о овој министарској наредби.

∞ **У Прагу.** *Новогодишње измирење чешке опозиције. — Рајхсрат и реформа избора. — Пољаци и Голуховски. — Специјалности и „либералност“ реформе. — Отштета „хабрус“-кумпанији.* — Varia.) Које божићни празници а које нова година, одузела је сав материјал журналистици, јер су конституцијонални театри као: рајхсрати, сабори и т. д. због ферија распуштени, те сад у дугим чланцима разглаба ритерства хабрус-уставоверне партије из 1872. На крају посматрања свуд још триумфално и са усклицима пружа прст на потоњи раздор у чешкој опозицији и приписује то дејству насилничког и противуставног рецепта „реформе“,

али јој радост преседе, те на једном о новој години покуњи нос, јер као што сам вам у пређашњем допису причао „Народ. Листи“ из убака престадоше сипати стреле на „старе“, — а јамачно после тајне седнице повереника чешких — у очи нове године огласише помирење сви први дневници чешке журналистике „Народ. Листи“, „Покрок“, „Политика“, и „Позел з Прахи“ у идентичном уводном чланку, у форми манифеста и под рубриком „У Прагу 31. дец. 1872. год.“, у коме се вели, да се чешки народ само сложно може и мора борити против непријатеља и врага домовине, да ваља ујединити све силе, па мушки стати на браник, да се мора на своју рођену снагу ослонити, јер на туђу се помоћ не могу уздати, а даље, да се чешка опозиција сложила за солидаран нападај у државоправном питању, а друга *споредна* питања остављена су за познија времена. И опет учинише дакле примирије феудалци (Мартинић), клирикалци (Шварценберг); конзервативци (Ригер), и демократе (Сладковски) чешке, и сложише се да против Немаца и Жидова и даље воде пасивну опозицију. Као што су многи прорицали, тако је и било: „млади“ су и опет подлегли, а то се види већ из тога, што старо-чешки органи „Покрок“ и „Политика“ пропратише речени communique дугим уводним пуним клицања чланцима, а „Нар. Листи“ га донесоше без икаква коментара. „Не дробимо своје силе“, вели се у том манифесту, који је заиста племенити акат чешке борбе, и кога неки приписују заузимању грофа Мартинића, а други корацима седог старине Палацког. Бечки Жидови да боме да сипају најжешћи жуч на ову нову декларацију чешких журналиста, а чешки народ појимајући важност овог зближења у опозицији, шиље непрекидно телеграфичне поздраве из свију крајева, као из Табора, Колина, Краљев-Двора и т. д. у којима обећава вођима поверење и готовост на будикакве жртве у борби. Колинска „Коруна Чешка“, која је посвећена у кругове чешке опозиције, дознаје, да ће оваки бити modus procedendi чешке опозиције против „реформе“. Посланици чешки скупиће се у Прагу и по договору у земљи ће учинити нову чвршћу организацију партије, а посланици ће се сами у срезовима ставити на чело покрета, који ће врло жив бити. Народ а нарочито све корпорације позваће се да у масама петиције против реформе шиље, које ће се непосредно на круну управити. Циљ у првом реду је, да се пробуди нешто већ успавали опозицијони дух народа. Па и у Моравској и у свим опозицијоналним земљама ово ће се чинити. На племство ће се обратити, да оно не само политичну него и народну борбу Чеха прихвати. Да би се народ регенерисао, распрострће се неизмерна мрежа политичних друштава. Тиме ће се народ извући из пасивитета у живу пасивну опозицију.

У Бечу ће се сад после празника и опет скупити уставно чедо „рајхсрат“, да се саветује у име цислитавског *народа* о цвању и благостању земље, а на дневном је реду прво читање предлога о далматинској жељезници и предлог о контингенту рекрута за 1873. год. Далматинска жељезница је истакнута само као лепак, на који ће се уловити далматински „народњаци“ да гласају за реформу избора. А за тим, као што јавља бечки први журнал „Нов. Сл. Преса“ — а тако се сама крсти — 15. јануара изнеће Ласер коначно предлог о „реформи“ пред „рајхсрат“. Донде не ће бити никаквих конференција са избраним заступницима, него ће се операт послати одмах у клуб ферфасунгстрајера. Министарство ће веле бити попустљиво, само да се ствар пре сврши. „Н. сл. Преса“ као да је већ и сама стрпљење и кураж изгубила, јер о новој години са неком зебњом спомиње, како је то опасно, што се ствар толико отеже, јер се не зна, шта ће сутрашњи дан донети“. И заиста је уникум, да се овде државни удар систематично и полагано приправља, докле се свуд из убаха и за један дан збио.

У жидовској журналистици збори се намерно цигло о противљењу Пољака према реформи, а и не спомињу, да су њојзи противни 6 мил. Чехо-Моравана 2 мил. Словенаца и Тиролци, који никако нису у рајхсрату заступљени. Пољаци и опет играју свемоћну улогу бар у децембристичким гласилама. Веле да су они још неодлучни, како ће да се обране од атентата централистичког са директним изборима, и да је ономад у Лавову био скуп од 82 пољска посланика, који се договараху о акцији према насиљу „рајхсрата.“ Други опет тврде, да су се Пољаци коначно фузијонирали с Чесима и другим федералистама и да су добили од целе партије инструкцију, да остану у рајхсрату и да се свим могућим средствима боре против „реформе,“ па ако падну, онда ће у рајхсрат на основу директних избора доћи сви федералци, па уништити — надајући се сложној апсолутној већини — насиљем произведену реформу. О земаљском намеснику Голуховском веле, да не мисли дати оставку при свем том што је скоро љубу и сина изгубио, већ да мисли посредовати међу министарством Ласер-Унгеровим и пољском делегацијом, али не у оном смислу, као што је барун Родић обрлатио Далматинце за избор по невољи.“ О његовом путовању пишу „Крају“ из Лавова ово: „Не зна се, да ли је Голуховски путовао у Беч на позив министарски или не, али се зна, да је у Бечу конферисао с пољским делегатима, како да се одклони од Галиције благодет директних избора, којима је уставоверци хоће да усреће, а плод те конференције био је опширан меморандум, у којем се описују нечувене неправде и гажење обећања Немаца према Пољацима. Голуховски је уручио овај меморандум ћесару у врло пријатељској аудијенцији у Геделе“. „Дјеник Пољски“ у истом смислу вели, да ће се и после, чим се рајхсрату изнесе на тапет фамозна реформа, те тиме престане бити уставна скупштина, пољски делегати повући из њега са жестоким протестом, кога ће ћесару и *обема* министарствима поднети. И заиста „реформа“ по калупу Ласер-Херпстовом алтерира у многим тачкама заједничку погодбу с Угарском од 1867. те се многи надају противљењу са стране Мађара, али кад се узме, да Мађари тако исто уништише аутономију Ердеља, примамивши их у сабор од 1867. год. који је био тобоже ли опредељен за крунисање, даље, да и ови врло радоско гледају на пропаганду „Драу“-Прандауову о увођењу директних избора за Славонију, онда је јасно, да би они радо примили „пример“ из Цислитаве, да и тројну краљевину смлате. А што се органи Лоњајеваца „Унгар. Лојд“ и „Реформ“ изражавају против реформе, би ће да је просто партајско оружје.

Што се тиче специјалности предлога о „реформи“ министарство води живе преговоре са уставоверним наступницима из појединих земаља. За доњу Аустрију веле да је Ласер попустио и да је сасвим по жељи централиста. За Чехе „по милости божијој“ ил' још боље хабруса екс-министар Херпст конферише са Ласером о томе, како би се тако у Чешкој изборни срезови арондовали, да се што више уставоверних истеше. И детаљирани одломци и размери продрше у јавност. Тако јучерашња „Бохемиа“ а данашња „Н. сл. Преса“ зна да ће се број посланика удвостручити и да ће се највише варошима уступити. Моравска ће слати 34 Крањска и Далмација по 8, Тиролска 17 а Чешка 90 посланика. Чешкој је повишено 36 од којих 7 отпадају на велепоседнике, 9 на земаљске округе, а 20 на вароши. Праг ће добити 3 посл. од којих ће једног бирати само чивутско предграђе. Сасвим наивно признају централисте, да либералност бацише у запећак и да су то учинили из „државно-политичког“ обзира. Природно да већ не могоше даље се „либералним“ крстити, кад очигледно ратују против општег права гласања и траже што већи цензус, само да би Жидама, који *морају* — као што један лист добро рече — бити уставоверци, што већу надмоћност прибавили. Док се прави либералци заузимају да народ подели владу са сувереном, дотле наши децембристички уставници фалзификују устав — као што Шуселкина „Реформа“ ваљано примети — само да одрже своје госпоство. И саме „Аугс. Ал. Цтг.“ осуђују овај ултрамонтански и противуставни корак својих пријатеља и примећује, да не треба народ тражити међу неком стотином „грозгрунбезицера“ и међу жидовском трг. комором у Рајхенбергу, а да не помажу све махинације централита, да овековече своје госпоство, кад је Немаца са Чивутима свега 8 м. према 12 м. Славена у Цислитави. Па још Немци и Тиролци кад се изузму? Јадни сељаци — као што Ауг. Ал. Цтг.“ даље вели — нису држављани, и кад им се на уставном пољу свежу руке природно је, да ће тражити одушке у — революцији. Јучерашњи бечки „Моргенпост“ из сасвим поузданог извора дознаје, да министарство чврсто стоји на темељу, да се Галиција не може изузети и да је простирање „реформе“ на Галицију безусловни базис за даље преговоре с Пољацима и да ту не помаже и још толико „вешта рука“ Голуховског.

Ферфасунгстрајери су благодарни „хабрусу,“ који је одржао победу у Прагу и Брну, али који се тада јако истрошио. И сад ће да му даду концесију на жељезницу у Галицији, коју је пре имало једно пољско друштво. — Др. Каппер због својих заслуга за југословенство, добио је од кнеза Николе витешки орден Данила I. „за независност“, те сад у Прагу имају га Палацки, Ригер, Скрејшовски, Рифер и он. — У „Нар. листима“ изишао је допис из Петрограда, у којем се изриче сумња да је престолонаследник, који јако болестан лежи, од славенождера отрован. — Као што „Вандереру“ јављају, понемчавање Мораве корача наиме безобзирном ферманизацијом школа. — Уредник „Н. Листи“ који је био осуђен од првостепеног суда ослобођен је од касације. — Уредник „Крајана“ стоји пред судом, а уредник „Позла з Прахи“ Селнер наступио је затвор. Иначе се и даље види најживља и најнасилничкија борба против чешких шећер-индустријалаца и против заложни“ (Vorschusskassen). У Пилзену ће се кроз који дан обављати накнадни избори у трговачку комору, и како „Нар. Листима“ јављају, политичке и полицајне власти бесприморно агитују и чине пресију, само да би победу Жидама извојевали. — „Словански мир“ престао је излазити због благодети аустријске уставности.

Из Карловаца — *(на Св. Стевана.)* Никанор је *проговорио* — али ради тога да народ *ућутка*. Ево како. Владика Никанор разаслао је по архидијецези „божићни поздрав,“ који је овде први дан Божића служећи и усмено објаснио. Не ћу да наводим оно, што владика Никанор говори о прелазку из „мрака у светлост,“ кад видимо како нас пријатељи владичини из „светлости у мрак“ враћају, а он ћути, и још им повлађује. Ја ћу само да наведем оне речи, које се односе на практични живот, и очевидно циљају на данашњи положај наш.

Администратор сазива нас, да се сложимо о ових празницима у том светом завету, да ћемо одлагати од себе оружје *мрачно* и дела *тавна*, и да ћемо задржати на себи „чисту и неокаљану крзницу привређеног еванђелског живота.“

Овај би завет треба ли да учине Анђелић, монастирски настојатељи, и Пазовачке делијо, јер њино је оружије *мрачно и тавно*, они су из потаје народ свој туживали, а баш и владичина дела нису нам јавна и јасна. Дакле: „врачи изцелите се сами“! Од „порашћивања, дана, а покрашивања ноћи очекује владика: да ће сваки имати више времена бавити се око *позива* свог, сваки у своме месту, и сваки у своме занимању: „свештеници и учитељи око испуњавања свети и просветни дужности своји родитељи око мудрога васпитања деце своје, учени *стручњаци* око стручни послова своји, трговци занатлије и уметници око привреде своје, ратари и тежаци око рала свога, ученици и ђаци око књиге своје.“ То ће рећи: не пачајте се ви у јавне и политичне ствари; оставите те влади и властима, и ви сваки свој посао гледајте! То је наука из Метернихова времена, кад се „разум подајника“ сматрао за „ограничен“ (beschränkter Unterthanenverstand) и кад се од подајника искало: плаћање, ћутање, проливање крви и слепа послушност. Тако се и навалило народима на три хиљаде милијона дуга, и стотинама хиљада људи гроб ископао. Данас ни „Јања“ не ће, да само свој посао гледи, него хоће да загледа и претреса, и оне за које плаћа. Кад би Мађари ту науку послушали, морали би „устав“ обесити о клин, и оканути се обштински, жупанијски скупштина, избора и сабора. Али нашим је калуђерима то узор живота: да обштине н. пр. оставе цркву и црквено добро на пароху, и највише тутору као што је сад у Шишатовачком срезу заведено, не би ли монастирска добра остала на самим калуђерима, Сириг на бачком владици, и Даљ и т. д. на митрополиту. А је ли био позив архимандрита Анђелића да без и преко знања свога црквеног поглавара по Бечу, и Будиму мутити противу народа, и поглавара у цркви? Је ли био подобни позив и владике Никанора?

Што се у „поздраву“ вели: да ће се старији радовати, да могу млађима предњачити у животу примером сваке врлине еванђелске, грађанске, и црквенонародне — камо среће, кад би тако од стране свију црквени поглавица било. На жалост све је то на против:

Даље се напомињу „горка искушења са свију страна на нас“, у која смо „пали и падамо сад највише кривицом својом.“ Наравно: ми смо криви, и што је српски конгрес распуштен, а не државна власт, и наша црквена реакција, од „њих же“ је један од први и Никанор.

Из тога: „што није развила мати божија младенца свога под војеним шатором на убојитом копљу каковом, већ на простој слами у јаслама вертепа витлејемског,“ не следује то, да ми својевољно допустимо, да се вуци шире по нашој цркви и народу; и из тога што „ни кућа, ни обштина, ни народ онај, у коме отму ма и окуће се греси међусобне неслоге и свађе, непрекидног трвења и ратовања, вечитог нападања, и отимања,“ не следује, да је то зло у нашим кућама, обштинама, у нашем народу овладало, или да то зло у народу сад ниче из народа самог, а не из семена раздора посејаног које са стране, које од себични и отимачки чланова јерархије и клира нашег. Није ли се наш народ изборима показао сложан?

Право вели напоследку владика Никанор: да нам се ваља кајати за грехе наше, и отресати се сваке страсне *чежње за превареним радостима* овог света и века, да нам ваља збацити са себе окове сујете и високоумља — но и у том пре свега вреди оно: „врачи изцелите се сами!“ Ту би се и Герман имао чему научити.

А што вели: да се и у друштву нашем сили завист, крепи пакост, надима гордост, шири *клевета*, ладни и изумире чувство за цркву и за школу своју,“ то које подметуо ногу пређашњем администратору него *завист*; које навукао комесара цркви и народу нашем, него *пакост*; које предузео место ономе, и узима место уз овога, него *гордост*; ко је ширио *клевету*, него орган зависти, пакости, и гордости? За цркву и школу не ладни, и не изумире чуство у народу: доказ школе и у најсиромашнијим обштинама: лако је народу говорити, па и карати га; него да чујемо коју и напрама Розманићима, Молинарија, Скудијера, и сами министра.

„Hic Rhobus“ — ту проговори коју, владико Никаноре! Амин! Или то неспада у његов позив?

△ **Вршац**, првог дана Божића. *(Наши „туркоси. Спремање меморандума и тужбе туркофилски свећеника противу народа. Владика Кенђелац. Наше школе. Варошко представништво. Забрана црквене светковине и пуцања из праоција. Журбеница да се сабор сазови.)* Да и Вршац има *„туркоса“*, то већ знате, али да их је 54 на броју, то вам је тек денунцијација одправљена на краљ. комесара барона Мајтења и печатања у њиховом органу — показала; ипак, ја тврдим, да их нема 54 већ 21, а што *„турски народ“* вели: *„покорњејши српски житељи слоб. краљ. вароши Вршца числом 54“*, то је сушта неистина, која се већ и тим људи, што је *„турски народ“* хотимично изоставио, да имена тих 54-рице печата, јер је знао, да ако са именима на среду изађе, да ће рекламације и ограде од фалично-подписаних изазвати, те би се одтуда ружна бламажа по чинитеље те фамозне представке, — проте Трандафиловића, адвоката и конситоријал фишкала Лазе Цвејића и још неке некадашње *омладинце* — изродила, која би краљ. комесару очи отворила и показала, да су то људи, од којих се гадити мора. О садржају те представке није вредно да говорим, јер ту су вам сами подгревци прекужене вршачке размирице, која је читајућем свету довољане позната и која је код сабора, код епархијске скупштине, код апелаторне народне инстанције и најпосле и код угар. краљ: министарства на претресу била и која је давно већ решена. Денунцијатори моле из *дубљине* црне им душе и *поквареног* срца, да краљ. комесар садању црквену скупштину и одбор одпусти, и да г. епископа дијецезана овласти, да овој нову скупштину и одбор, коју они *комисијом* називљу, наименује. Ту лежи. Туркоси мисле тим начином дочепати се управе црквено-школске општине и њене имаовине, па по своме богоспасајемо — благоугробним начином манипулисати. Филипе, Филипе! ти славна хидро вршачка, — као што покојна „вршачка кула“ рече — познајемо те, али се надамо, да се твоја жеља „испунити неће, ван, ако је вољан краљ. комесар барон Мајтењи, да прво веша, па онда да суди, али ако то неће — а уверени смо да не ће, — отче прото неће ти се скоро жеља испунити. Турпоси наши бацише том представком својом сенку „сумње и на нашег владику преосвећеног Емилијана, јер изгледа, као да се и владика Кенђелац „с њима слаже; ја пак велим: свашта је могућно, али да поуздано знам, да је наш владика поуздани стуб народне самоуправе на пољу цркве и школе и да је дични бранилац досада био, дакле, сагорео је ћуприју која би га к туркосима водила. Владика Емилијан Кенђелац, хоће поштено име „народног владика иза себе да остави и он је обраном народних школа у целом српству стекао име, које се не сме прљавошћу ни једних туркоса више каљати, с тога велим, није могуће, да је позната представка са његовим одобрењем састављена и одпрешљена, и држим, да би владика наш први био, који би краљ, поверенику барону Мајтењију истину у брк казао и свако учешће у наименовању какве комисије од себе као нож који нам црквену автономију коси — одбацио. У осталом идемо да видимо.

Кад сам већ код „туркоса“, да вам и једну новост кажем. Пре неки дан — у петак 22. т. м. — дођоше два свећеника из крајине амо у Вршац, те су овде у друштву са протом вршачким Трандафиловићем подписе на неки *меморандум* против грђење, противу народне странке. Народних првака Милетића, Суботића и др. противу сабора и његових установа, противу општина, одбора и скупштина и т. д. купили. Овде се бавили у петак 22. и у суботу 23, т. м. Јесу ли и колико подписа од наших свештеника набавили, то незнам, али то је сугурно да само подписе од свећенства траже, Трећи дан одоше са препоручителним писмима проте Филе у околину да свој посао продуже и више се нису у Вршац враћали. Они беху и код владике, овде, али, да ли му казаше своју мисију то не знам. Ови свећеници који народни хлеб једу а народу о глави раде, је су: *Александар Павловић и Максим Нешковић*, обојца пароси у Самошу, у панчевачком протопрезвитерату. Црн им образ био! О њимм и њиховом предживоту имао би вам доста рећи, али каре их, јер „Панчевац“ неће им сигурно дужан остати.

Овде у Вршцу много се што шта догађа, што би вредно било на јавност изнети, тако је дело од значаја то, што га је српска црквена општина закључила, да школе своје умножи, и већ је и учитеље изабрала. Сада као што чујем мађистрат неће за две школе и за два учитеља трошак да унути, а то је зато, јер је градоначеоник бивши апотекар и председник одбора за комуналне школе, ког је српска већина за граденачеоника изабрала Франц Јосиф Херцог, скинуо образину са свога лица и што је намеран, да се као србождер покаже, и чим се својима бирачима за учињену услугу захвали. О овој ствари писаћу вам опширније, док се боље о стању ствари известим, а за сада нека вам је на знање, да наш градоначеоник апотекар херцог и белоцрквански градоначеоник коњач Бем, у један рог дувају, и да је наш ехапотекар као градоначеоник нуд онако са нашим српским школама да поткупи, као што је у Белојцркви *ex* ковач и градоначеоник поступао. Видићемо шта ће репрезетанција варошка на ово ербождерско поступање нашег градочеоника рећи, ваљда неће лошија од белоцркванског варошког представништва бити, но као што реко, наставићу о овоме други пут.

Ad vocem, код нас је репрезетанција варошка у смислу муниципалног закона прорешетана, т, ј. вирилци су неки престали, други опет постали репрезентанти. Од 84. репрезетанта имамо ми Срби 25 вирилиста и 31 изборника укупно 45, Немци 16 вирилаца и 21 изабраног, укупно 37. Јевреји 2 вирилца. Дакле Срби су у надполовичној — абсолутној већини са 6, репрезетанта. Хоће ли Срби репрезетанти хтети и умети своје животне интересе у варошн нашој заступати, показаће најближе време, али, ако буде као и досад' онда ће нас наши Немци помоћу нашом и даље газити, јер досад су Немци и као мањина господарили, а ми бесмо њихови верни робови. У репрезетантској седници говори и ради се немачки, да ни у Берлину лепшега није. Немци извукоше досада 21 школу и толико учитеља на 1600 деце, и подигоше школе да изгледају као палате, а ми? Ми неможемо на 1560 деце,

од 15 на 19 школа да дотерамо, а о зданијама за школе ни трага, јер их и немамо; школе су наше ћумези у најам закупљени, у којима нам се школу похађајућа деца кужним ваздухом трују, те немилице умиру. Хеј Срби вршчани! Докле тако? Зар дотле док нас нестане сасвим?

Јучер на бадњи дан, држао је мађистрат седницу и донео је закључак, да мрски раци службу божију данашњу не попрате — по досадањем стародавном обичају — пуцњавом из прангија. Закључак је овај на пречац данас на сам божић извршен. На силу је полиција варошка — капетан Витас и лаћман Цијук — узаптила прангије и барут однела. — Апотекар градоначеоник Херцог не познаје законе и обичаје, он нам својом дугачком руком — са искључењем сваке апелације — и саму црквену стародавну светковину за време божићне литурђије коси, а Срби репрезетанти ћуте. Нисам за параде у опште, али овде би градоначеопику скратио рукаве, јер није његово да нам он црквену светковину крати. Љубопитан сам, да чујем шта ће на ово српска црквена општина, шта ли конзисторија и владика и шта ће Срби репрезентанти рећи. Хоће ли и ово, онако олако проћи?

Да завршим; чујем са поуздане стране да наш владика Кенђелац жури администратора Грујића, да сабор сазове. Где си Никаноре? Грујо! Грујо! изађи из резерве док је време, јер после може ти горе бити.

(П. У.) Трст 21. дек. Као што сам вам ту недавно писао, да се поговара, да Србија намерава питање о свом спољном заступству покренути, и своје трговачке заступнике, где то за нуждно нађе, поставити. Данас вас могу уверити, да ми је то исто један Србин причао, коме ствари ипак изближе познате бити морају, и тако се надати можемо, да ће што скорије Србија у томе смислу неке кораке учинити, и ако јој се усреећи, о чем ни сумњати не треба, да то питање у своју корист реши, то је са истим голем корак у напред учинила, и својој трговини бољу будућност и развитак приправила. Србија док год спољно заступљена не буде, и док искусног трговачког министра имала не буде, не ће у трговини, производству и промету никакве знатне напредке учинити.

Знајући, да данашњој влади у Србији сваки напредак и срећа Србије на души лежи, то се с тврдом надом поуздати можемо, да ће се данашња српска влада постарати, да српској трговини, што јој је први основ за опстанак шире и даље путе у иноземство отвори, који и код куће исту унапреди. Данас могу вас опет с једном новости изненадити, што се једино на наш српски народ односи. Јуначка Црна Гора, као што знате, находећи се кроз толико векова у непрекидној борби за своју слободу и опстанак, није могла на просветном и трговачком пољу напредовати. Ови последњи десет година, од како Црна Гора са својим непријатељем не ратује, посветила је она сав свој рад не само наоружању својих бораца, већ све могуће начине употребљава, да на просветном пољу, пак и у трговини неке напредке учини. Бацајући поглед на недостачна средства, преко којих црногорска влада пак и народ разполаже, с пуним правом казати се може, да су у ово последњи десет година чудеса створена. Пре десетину година имала је Црна Гора свега једну једину школу, а данас свака и најмања обштина има школу, а на Цетињу место досадање почетне школе постоји једна повећа основна, к томе богословија, као и завод за образовање женскиња, што се с таковим заводима и у великим местима сравнити може. У кратко, по броју народа има данас Црна Гора више школа не жели и Аустрија. На пољу трговине постаје Црна Гора све познатија, боља саобраштајна средства, наиме грађење путова у унутрашњости, као и мисао да се ваљан пут преко све Црне Горе, од Реке, пак до Котора сагради, привлачи и стране трговце, који изтражују каквих производа у Црној Гори има, и да ли би се што у рударству учкнити дало. Као што дознајем, намерава се неко повеће друштво основати, које ће црногорске шуме купити, као и израђивање гвоздене, бакрене, сребрне руде, као и каменог зејтина (петролеума) и каменог угљена, што од свега тога у Црној Гори у изобиљу има, отпочети. Већ данас извози Црна Гора знатну количину разни производа, особито за овамо, и кнежева влада осећа потребу, да јој је нуждно овде у Трсту свога трговачког заступника имати, и као што дознајем, већ је овдашњег трговца, ваљаног родољуба Дубровчанина г. Миловчића за свога званичног заступника назначила, и тога ради у Бечу кораке учинила, очекујући, да ће аустријска влада томе захтевању јуначке Црне Горе задовољити, као и наименовању г. Миловчића као црногорског заступника одобрити. Г. Миловчић путовао је пре годину дана с једним рударом по Црној Гори, и прибавио себи све податке, како се најлакше црногорска трговина и рударство унапредити може. Г. Миловчић много се заузима, да својим посредством и суделовањем јуначкој Црној Гори корист допринесе. Још и то морам вам приметити, да је г. Миловчић католик, али је за то за Српство много заслужнији, него стотинама други Срба.

Као што вам је извесно, да црногорски барјак на мору признат није, као што Црна Гора још за сад излаза на море нема, то се ипак у Црној Гори непрестано о томе рачун води, да се питање о барском (антиварском) пристану покрене, и да се тај пристан Црној Гори уступи. Што се тиче саме Турске, то говоре, да се иста много противила не би, али да је Аустрија за то понајвећи противник.

Из Албаније јављају: да ће се Турска и овога пута с албанским племеном Кроја (крајанима) поравнати. Скадарски паша добио је из Цариграда налог, да се ухваћени крајани отпуште, и да се с истим пријатељски отношаји наставе.

Као што јављају, упутило се оделење руске флоте, под заповедништвом великог кнеза Константина у пирејски пристан, и исто ће овамо у Трст стићи и два дана пробавити.

$\frac{э|с}{э|с}$ **Из оточке крајине** 14. дец. Каква се чуда и покори на земљишту наше аутономије стварају од стране мађ. владе, која дјелом иде на то, као што у свом министарском вјећу и закључи, да Милетићеву (тако вели) странку паралелише, или бар големи, да и не кажемо одлучни утицај у народу српском ослаби — то већ и нејако Српче зна.

Кад се оно г. барон Мајтињи на своје опредјелење кренуо, држасмо, да ће управо у Карловце и тамо рачуне народни фондова и остали црквени добара прегледати, као што му и декрет гласи. Нисмо ни сањали, да ће се у Нови Сад свратити, и ту своју операцију противу народне странке, односно противу самоуправе наше одпочети. Његов је главни задатак, вели он, међу Милетићевом странком и Вук-Анђелићевом црном четом неку средину — пургаториум створити. И с тијем смо старији (!) До сад не знасмо, да међу светлости и тамом постоји каказ елеменат, који средину чини. По нашој теорији, светлост искључује таму, и обратно; т. ј. ђе је тама нема светлости. Дакле да се „обоје“ у „једно“ слити да — заиста је безумно. О том ће се и г. барон увјерити. По журналистици разносе се гласи, да ће се он на комесарству захвалити, које нас ни мало не интересира; јер нас комесарство ни мало не тушира, већма оне, кои су га дозвали. То и кашње учинити мора. Народна странка, која свог природног наслона у свима крајевима србства има, не ће се свога одлучног утицаја у народу своме одрећи, па ма још који комесар црквеној реакцији у помоћ стигао.

Г. Лоњај, сад већ министар-председник покојни, мислио је ваљда, да уз Анђелића бар неки дио народа србског стоји, за то му посла комесара у помоћ, и по томе се надао, да ће силне депутације из народа краљев. комесара ничице дочекати и добродошлицом поздравити. А кад тамо — осим анђелићеве црне чете калуђера и неколико попова сремски — нико ни мукајет. Богме је народ српски свестан, те ладнокрвно, чисто презрително гледа то ново комесарово позориште и на „бини“ — отрцаног оцу шаповлију.

Да мађарској влади није стало до нашег благостања у ником погледу — те ни руковања народни фондова и остали народни црквени добара, показује најбоље рад комесара Мајтењија. Ово је комесарство нама добро дошло, оно је бар одкрило вјерне, маловјерне и невјерне. На муци познају се јунаци. За то, видте, цео народ листом, као један ћути, и мотри. Сад знамо, зашто ми ћутимо, ма не знамо, (!) зашто владика Грујић ћути? Баш у време, кад му добро није. Наша епархија ожалошћена, осирочена, изгубила своју дику, славу своју — свога владику Лукијана. — Проговорде св. брадо! ма добро и поштено; али добра у владика нема..... вели Доситеј! г. Мајтињи ради — а владика Грујић ћути.?! Нека, нека; „Schweigen ist auch eine Antwort“ — преузвишена главо! Ово бележимо за бијеле дане...! Као што рекох, ни комесарство Мајтењијево, ни ћутање Грујићево кадро није мани за длаку потиснути, а још мање застрашити нас. Стојимо као клисуре. Да, мало незаборави казати, да је „отворено писмо“ г. др. М. Ђорђевића учинило тако велику сензацију, да је г. Мајтењи сав углед и важност једног краљ. комесара проиграо код народа нашег краишничког. И г. Сандића отворено писмо мило нам беше. Толико сам у уводу дужан био казати вам, да сазнате, да је код нас иста ситуација, која беше за Администрације г. Стојковића — а под мудром главом св. Лукијана! —

Сад ћу прећи на провинцијалне наше ствари, које ће и вас без сваке сумње занимати.

Што и код нас политичне власти записнике црквене изискаше и прегледаше, не чудимо се, јер то стоји у свези са комесарством г. Мајтењија, ма не можемо појмити, шта се хоће са нечувеним денунцијацијама. Тако попа Илију Машића денунцираше, да је у проповједи на св. Илију у Брлогу повредио Њ. величанство. То чух најпре од мог поштеног пријана, који ми овако пише: Ти се мораш зачудити, као што сам се и ја зачудио, кад је на мене од пуков. заповједништва дошло питање, какав је говор г. капелан Машић на св. Илију држао и у колко је царско име вређао? — Одкуд та повреда, кад г. говорник царско име ни у уста узео није, као што и сам знаш, кои си очевидац био, као и ја.“ А други мој пријан о истој ствари пишући вели: „Одговор кога сам пуков. заповједништву поднио, завршио сам овим рјечма: Прејасно име Њг. величанства од г. проповједника није у ником погледу споменуто.“ Тако сам, рече, одговорио и на то ћу се хиљаду пута присећи. — Горњу изјаву наши пријатеља и ми ћемо у свако доба, ако до шта дође, подписати. Оба наша горња пријана, како у свем, тако су и у том једногласна, да је то „масло“ сењског „пророка“ злогласног Пауковића. Што се нас тиче и ми би имали повода и разлога посумњати, да је Пауковић нашег вредног брата попа Илију денунцирао. Ево разлога г. Пауковић води пизму на г. Машића, што га је овај приликом избора посланика за српски народњи сабор.) на биралишту очитовао онаким — какаа је — мађарон. Да је он доиста таки, најјасније доказ његов нечувени безобразлук, којим он према попу Мили Поповићу поступа, Шта мислите, тај исти Пауковић, на жалост као пресједник српско опћине Сењске, тужио је попа Милу епарх. конзисторији, да је овај (чујте!) уз „народњу“ странку гласао (приликот избора посланика зазагрбачки сабор.) Но кад се ту дабогме ништа помоћи немогоше, он, као пресједник, они нехтеде неколико мјесеци попу Мили заслужену плаћу издати. Та г. Пауковић као мајчин адвокат, ваљда ће толико знати, да се обтуженом плаћа несме обуставити све дотле, док истрага траје. Дакле, све да је поп Миле крив, што је невин, није му смио плаће обуставити. Треба се поп Миле, ако није, епарх. адм. власти потужити, како би ова тиранији злосретног Пауковића крај учинила. Немислите. да да се пауковићев „црни“ образ стиди тога имена, (Мађарона) не, он се шта више пред владиним људма хваста шњим, само му је жао, шта је шњега на биралишту пропао. Други је разлог овај: из пера г. Пауковића потекла је већ једна клевета, којом се г. Машић (чујете!) пред вис. Г. командом денунцира, да је овај тероризирао бираче. Ако г. Пауковић није знао, да ствари (т. ј. да је шта у ствари било.) такове природе пред сабор спадају, онда је из познате глупости погрешио. Ако је пак знао, да такове тужбе пред политичну власт (бар што се избора посланика за наш српски народни сабор тиче) неспадају, па је ипак учинио, онда му се јавно рећи мора, да свој стари — злогласни занат тера. Па шта би? Мудра висока Г. команда као обично сваку клевету баци „ad acta“! О мој васо, жалоснати мајка твоја, чиме се ти бавиш, ал си далеко дотерао — до простог клеветника!! Кад се дакле врзино коло Пауковићеви клевета о невиност г. Машића разбило, онда се мишљени пашквилант, и то чак четврти мјесец по св. Илији сјети, да је г. Машић повредио Њ. величанство. Куд све туд и та клевета. Осим неколико свештеника и г. Пауковића... било је у цркви и официра, кои би, да је што у ствари били, по свом чину дужни били одма пријавити, да је „Majestatsbeleidigung“ учињен. Али ови, као и ми, негирају. —

Колко нас се ова ствар тицаше, толико ју на јавност изнесосмо, а г. Машићу остаје просто поље потражити, неби ли денунцијанту у траг ушао.

Овом приликом с' радошћу бележимо, да је епарх. конзисторија на опћу молбу Срба учитеља мјесто г. проте Кокотовића поставила г. Машића у котарско школско вјеће. Од овог се поуздано надамо да ће наше интересе боље и усрдније заступати. Нека буде сретно! На последку ћу вам казати, да се познати „Турски Народ“ новосадски, од кад владика Грујић за администратора, а г. Мајтињи за комесара дође, растурује на све стране по цјелој пуковнији нашој, ма не за новце него знате већ како — бадава. Богме је то не само жалостно, него и безобразно, силом се намећати, као сочиво на божић. О ви изроди људски, зар сте слијепи и луди, те невидите, да ви и ваши патрони немате наслона у народу краишком. Ђе су вам дописи из нашег краја, кога хоћете и мукте да отрујете. А завирте у „Заставу!“ Ту ћете наћи дописа: из Оточца, из Коренице, са Удбине, из Вилића, из Крбаве, из Сења и ево нас из „оточке крајине.“ Колико сам их гођ запитао, који „gratis“ добијају „Турски Народ“, нашто му је тај „пашкавилански лист.“ Сваки ми је одговорио, за — „*ништа*!“ ха, ха, ха, овог пута доста!!!

J. M. Из Вељуна *(у слуњској пуковији).* — Молим вас господине уредниче, да ми у ваш мили и штовани лист „Заставу“ ово неколико реди уврстите, да се и од нашега незнатног местанца што чује, пак да вас обавестимо, да код нас влада један дух, једна мисао, једна тежња, један рад, пак и једна жеља народног напредка! — Код нас нема ничије клике, нити странке, код нас нема *Анђелића* ни *Милутиновића* а ни никаквих такозваних *пазовачких делија*, *олујина*, *штука* и *гргеча*. Ми смо од Велебита пак до Саве сви браћа једномислена, једне српске крви и од једне српске мајке, зато и незнамо, шта ће рећи: бити од ове, или оне странке! — Но пошто ми случајно доспеде у руке несретни лист, који на жалост србско име носи, и јадне читаоце своје у ждрло очите пропасти води, не може ми се на ино, а да, читајући у њему гадне бљувотине, неког дописника из Меминске, и о том брату ма да преко моје воље, неколико речи не прозборим.

Поменути лист, не „србски“ него паклени „Турски Народ“ — не држи у овоме крају нико. Но како пустише Луку Мандића из затвора, ето на једаред га доби осим других и овдашњи поп Миле Мађерчић, но не зна ни он: тко му га шаље? тко ли за њега плаћа?! — Ваљда туркоси мисле, да би тако шиљући безплатно тај свој паклени отров, и код нас овде погано сјеме папас-ђерманијеве клике засејали, — но нека су увјерени, да ће успети, колико и калуђер *Сава* пред изборе кортешујући у овим крајевима; јер не само поп Миле, но сав, целокупан народ овамо стојећи уз тако честите попове, презире, гнуша се вероломства и издајства.

Да вам сада кажем тог Луку Мандића, то је оштроумна, то је паметна глава, тај све и сва знаде, од како кроз синцире прође; од тада постаде доброжелатељ и спаситељ народа, вјере и цркве, пак ако њега и Кукића не буде, пропаде *Лика* од *Саве* до *Велебита*! —

Када је поменути меминески допис састављан, имао је мандићев ментор пред очима образац куштравога попа Луке, онога несретника, који по ветру кабаницу окреће, и кому је трбух народ — а ждрло народност — пак тако није описан капелан Орловић овај кротки, добри од народа и свештенства штовани млади свештеник! — Поп Лука је онај изрод, који још у младо доба онако играше како му се свираше јер чувајући у младости ујакова говеда, танцао је онако, како му је уја са корбачем по леђи свирао. — Кажу наши: Лисица длаку мења, и поп Лија мења свакојаку длаку, али овај онакову, како му се свира. Док га не затвори ше, није знао што је Анђелић и његова клика, но од како прође кроз лијина гвожђа, упознаде се са туркоси и довуче на репу турски разрод, но нека се нерадују та вражја браћа овоме лисцу, јер им неће кроз њега вражије семе овде уродити, пошто ми овострани Срби остајемо начелу слободоумне странке верни, докле тече сунца и мјесеца. —

Толико на утјеху Анђелићеве клике, желећи туркосима, колико у Мандићу добили, толико у начелу успели. —

---

log x = ? **У Вуковару** 13. декембра. Од како овде постоји певачка задруга „Јавор,“ која сваке године по неколико беседа за помагаче чланове приређује, — потрудио се дописник „С.“ да деловање и родољубље наших отменијих госпођицах озлогласи и изопачи.

Писац тога дописа опрњује наше госпођице велећи: да само „из лажног стида“ не ће да суделују са својим милозвучним гласовима у нашем певачком друштву.

Ми за сада не ћемо узрока спомињати, — што наше отменије госпођице не ће, да у друштву „Јавору“ суделују, но ако нас на то тај господин изазове, то ћемо му намах приправни бити главне узроке навести тако, да ће се и сам стидети, што је као такови међу садашњим суделујућим члановима записан. —

Оваковим неоснованим дописима о нашем красном сполу, не само да се не ће ништа постићи, него ће се он, — ако ништа друго — доиста још више отуђавати од људи, с којима би иначе желео, да уз праведније уважење својих племенитих тежња и даље за просвету и напредак свога народа делује и ради. А да ли је то напосљедку и разборито и увиђавно, то остављамо безпристрасному суду српског родољубивог обћинства.

НОВИ САД 29. дец Први дан Божића служио је Анђелић у саборној цркви. Црква је била обсађена и посађена варошком полицијом, полицајним агентима, уводама, пандурима. Ови је било у мужкој, и женској прегради, и на тако званом „кору“. Ако се Герман тако боји, зашто служи? Или је и то било изазивање, не би ли се какав такав сукоб изродио? Људи већ о томе говоре, како се ваља клонити пооде цркве, кад Анђелић служи, да не награјишу! Ту престаје „благоговење“, кад људма и у цркви полиција, агенти, уводе и пандури за леђима и уз раме стоје. Што се у Далмацији према Кнежевићу, и у самој Босни према Дијонисију чинити могло, може се и у тако званој „уставној“, и „слободној“ Угарској! —

Анђелић је саставио „октројисану“ назови-обштину црквену. Из какви се људи она састоји, може се из тога видити, што је и Хекторов госа члан те обштине. Не знамо још све поједине обштинаре, кад их сазнамо јавићемо ји заједно са карактеристиком. За сад толико знамо, да се од бивши обштинара није нико тога примио. Председништво су хтели силом наметнути проти Захарићу. Овај је ту част одбио са речима, да није рад пред народом узети толику одговорност на се, да заузме ону столицу, с које је честити и уважени г. Ст. Брановачки потиснут. Пошто скупљена господа никако не хтедоше ту усмену захвалу протину на председништву примити, г. прота је администратору дијецезе послао сутрадан писмену резигнацију и дотичне кључеве општинске. Подпредседник Паја Стојановић. Иначе понајвише које ко. Јуче су држали прву седницу, у коју до 20 наименовани није дошло. У идућем листу бићеио у стању више што јавити. Ако је то владино масло, као што ће бити, онда јој честитамо на такој „консолидацији“. Питање је, је ли Никанор у свези с Анђелићем, и је ли то слога, коју он препоручује, да т. ј. честити људи у коло ступе са људима, од који неки не само за грађане, Србе, него и за његовог старијег „брата у Христу“ вешала у помоћ призиваше.

Пештанске новине преузносе Рожанића, који је по упутству Молинарије 20 (управо 21) црквени обштина у шимуновачком срезу разпустио, као бајаги зато, што је међу њима било чланова, који су „окаљани.“ Ако је у томе и трунка истине, то кад знамо, шта је то у крајини значило, бити „окаљан,“ онда можемо сватити смисао те „окаљаности“. Власник је могао ма за какву неугодну реч одвалити људима батине колико је хтео или га затворити и осрамотити колико је хтео. И зал' је политична власт позвана. да о том обилазећи више црквене власти суди, и обштине разрешава! И како та власт за ово 2—3 године дана није таке случајеве пријавила црквеној власти, да то пресуди! Та због поједини случајева не збацује се обштина него се попуњава. А Никанор? Он све то види и

ДОЛАЗИ ДОДАТАК.

ОБЈАВА.

У Стари Бановци продајем из слободне руке добро зидан шилт-бирцуз са пет соба, кујном, шпајзом, врло великим таваном, који се може и за рану употребити; са шталом, шупом и великом баштом, као и два на Дунаву лежећа лагума на скелама, где се рана товари. Ко би имао вољу купити, може се известити код притјажатеља

3—3 ПАВЛА ВУИЋА.

ОГЛАС. 6—6

Шешира, капа, мушки и женски ципела и оперважене робе може се у највећем избору и по најумеренијој цени добити у Новоме Саду код **А. Шкривана**, који има своју трговину у кући С. Лакића преко пута од тројства. Умољава се млогобројна посета.

ПРОМЕНА СТАНА!

Част ми је п. т. публици јавити, да сам мој досадањи стан, у коме сам толико година као ципелар са мојом робом становао — променуо.

Од 1. јануара 1873. становаћу у кући, у којој је гостионица „код Јелисавете"

и имаћу увек најизврсније робе, најбогатије стовариште од најразличнијих врста чизама и ципела за господу, госпође и децу по најјефтинијој цени.—

Због свагда доброг и изврстног купа и због свезе моје са првим и најизврснијим чизмарским творницама, кадар сам, дошав тиме у најзадовољнији положај, п. т. публици моју робу по најјефтинијој цени давати. — Свакомъ оном, који код мене робу наручи, поправљаћу бадава. — Благодарећи на досадањем поклоњеном ми поверењу, молим и на даље за најтоплије учешће. С високопоштовањем

2—3 **Б. Шлангер.**

ТАЈНЕ БОЛЕСТИ

и

ИМПОТЕНЦИЈУ

(учмалу човечију снагу,)

лечи темељно и под **јамством** сјајног и трајног успеха

МОРИЦ ХАНДЛЕР,

др. медицине и хирургије, магистер бабичлука и лечења очију.

ОРДИНИРА сведневно; од **11—1 сахати** пре подне и од **3—5 сахати** после подне.

Станује: **Пешта,** Leopoldstadt, Palatingasse бр. 13. 1. спрат бр. 14.

На хонорирана писма одма ће се одговорити. 5—10

ГОСТИОНИЦА „КОД ОРЛА"

У РУМИ,

са пространим гостионицама, 6 гостинских соба, шталом за коње и великим двориштем, даје се од 1. априла 1873. п. р. или под закуп или под рачун. Услови могу се дознати код

2—3 **Браће Ристера у Руми.**

НА ЗНАЊЕ

мојим поштованим муштеријама, да сам из Беча дошао и држим велику разпродају ципеларског еспапа, због преузимања друге радње. Разпродаја ће трајати само кратко време. Умољавам за брзу и многобројну посету. Дућан се налази у кући „Матице Српске". С поштовањем

3—3 К. ПИСАРЕВИЋ.

РАДИ ЗГОТОВЉАВАЊА

РУМА, ШЉИВОВИЦЕ, КОМОВИЦЕ

И ЛИКЕРА

препоручујем припознато најбоље и опробане

ЕСЕНЦИЈЕ РУМА, ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ,

КАО И ЕТЕРИЧКА УЉА,

које се све добити може у опште-познатој творници етеричких есенција

ЈАКОБА РИПЕР-А,

Беч, II. Bezirk, untere Donaustrasse 31.

Ценовник се шиље бесплатно. Упутства употребе шиљу се на захтевање. Налози ће се „per Nachnahme" ефектуирати за најкраће време. 14—15

МУШКЕ КОШУЉЕ: (молим за меру од врабрата) од правог румбург. платна ф. 2. 2 50. 3. 4. 5. 6. од шифона енглеског (лепше него платно) ф. 1. 60 н. 2. 2 50 н. 3. 3 50 н. са фини преки поруби ф. 2. 2 50 н. 3. 4. 5. везене 3. 4. до 8 ф. Шарене, нове енглеске мустре 2 ф. 2 50 н. 3 ф. кошуље за зиму (gewirkt) 2 ф. 2 50 н. 3 ф. вунене 3. 4. до 5 ф.

ГАЋЕ србски и немачки крој од добра постојана платна 1 ф. 60 н. 2 ф. 2 50 н. до 3 ф. За зиму 1 ф. 60 н. 2. ф. 2 50 н. до 3 ф. Вунене 3 ф. 3 ф. 50 н. до 4 ф.

ЖЕНСКЕ КОШУЉЕ румб. платно 2 ф. 2 50 н. 3. 4. до 5 ф. везене 4. 5. до 8 ф. од шифона енглеског са фини порубчићи, ил са везени уметци 2 ф. 50 н. 3. до 4 ф. везене до 6 ф. — За зиму постојане, 2. 3. 4. до 5 ф.

ГАЋИЦЕ беле са фини поруби ил везени уметци 2 ф. 2 ф. 50 нов. везене до 4 фор.

РЕКЛЕ (корзети) са фини поруби 1 ф. 70 н. 2 ф. 2 ф. 50 н. 3. везене 3 ф. 3 ф. 50 н. 4. 5. до 6 ф.

ЧАРАПЕ мушке, женске, беле ил шарене туце, 3. 4. 5. 6. 7. до 10 ф.

Стовариште румбургерског платна

30	рифи	4/4	ф.	12.	14.	16.	18.	
30	„	5/4	„	14.	16.	18.	20.	— 30.
50	„	5/4	„	25.	30.	35.	40.	— 60.

НЕПРАНО ИЛИ РУКОМ ПРЕДЕНО

постојано за гаће, чаршаве и т. д. 30 рифи 4/4. 8,50 9,50 11, 12, 13, 14. 30 рифи 5/4 12. 14, 16, 18, 20.

КОНОФОСА за (Betüberzüge) у лила, плав, или црвен штраиф комад 8. 9. 10. 11, 12, 13, чисто платно 14. 16. 18. 20.

Налоге одправљам per Nachnahme, непасујуће у свако доба натраг примам у ком још п. г. уверавам да ћу као до данас и даље себи труда дати, подпуно задовољити, јесам с великим поштовањем 6—10

Александер Поповић

Беч, Währingerstrasse 14.

ОБЈАВА.

ОСИГУРАВАЈУЋА И ГЛАВНА БАНКА „ТИСА"

У ДЕБРЕЦИНУ.

Основни капитал 2,000.000 фор. у аустр. вредности.

Част нам је п. т. осигуравајућој публици до знања доставити, да је високим кр. уг. министарским указом од 9. (21.) јула 1872. бр. 9192

ОСИГУРАВАЈУЋА И ГЛАВНА БАНКА „ТИСА"

своје послове 9. септембра т. г. и то осигурава иста сва добра, која су опасности ватре или леда изложена по најјефтинијој цени осигурава живот људски уобичајеним комбинацијама, призрењем на реформе и модификације рачуна награде, које се на том пољу журно појављују. —

За осигурање дужности, које је банка предузела, јамче 2,000.000 фор. аустр. вред. као основна главница, као фонд за намиривање. —

Почетак операција отсека хипотека објавиће се п. т. публици накнадно. —

Главна агентура за Нови Сад налази се код

АНТОНА ГИФИНГЕРА,

преко пута од зграде „првог новосадског винског друштва".

СТОВАРИШТЕ БРАШНА

ПЕШТАНСКОГ МЛИНА НА ВАЉКЕ У НОВОМЕ САДУ.

Пештански млин на ваљке само најбоље банатско и столно-београдско жито, и то суво са олучним ваљком хладно меље, с тога је тако брашно без песка и земље, није изложено квару, и млого је издашније него ма које друго варви млина или воденица, каменом млевено брашно.

У то име част нам је таково брашно као најбољи производ поштованој п. н. публици препоручити.

Може се добити на мало и у велико.

Стовариште је у кући г. Чавића на пијаци бр. 860.

Част нам је препоручити и наше, за продају у малом и у великом добро снабдевено стовариште енглеског и потенцорфског памука за ткање и плетиво, у кући г. Стратимировића у дунавској улици.

С поштовањем

3—5 **НАТОШЕВИЋ и ЧАВИЋ.**

СРБИ БРАЋО!

По жељи 10.000 Срба, што у Бечу живе, отворили смо већ од годину дана велику уређену трговачку радњу, из које се све, што се као роба на пазару замислити може, по фабричној цени, т. ј. по оној цени, по коју и ми ту робу из фабрика добијамо, дакле без перцентне приде добити може. Трговци као и нетрговци, могу се у свако доба с највећим поуздањем на нас обратити, ако желе разноврсне робе, коју напоменусмо, од најбољег квалитета и по најмањој цени код нас куповати. —

ПРОТИВ КОЛЕРЕ И ДРУГИХ БОЛЕСТИ НУЖНО ЈЕ ДОБРО ЗИМСКО ОДЕЛО. КАО:

- За одржање здравља, добрих вунених кошуља. што се под обичном кошуљом носе, ком. 86 н, 1 ф. 19 н. 1 ф. 54 н. најфинијих 1 фор. 85 нов. до 2 фор. 43 н.
- За одржање здравља, јаких и добрих вунених гаћа за господу пар по 98 нов. 1 ф. 29 н. најфинији 1 ф. 86 н. — 2 ф. 40 н.
- За одржање здравља, јаких мушких чарапа, пар 15 н. 27 н. 38 н. 47 н. 60 н.
- За одржање здравља, вунених јаких кошуља за госпође, комад по 1 ф. 26 н. 1 ф. 59 н. 1 ф. 84 н.
- За одржање здравља, јаких женских гаћа, ком. по 2 ф. 48 н.
- За одржање здравља, женских јаких чарапа, пар по 16 н. 29 н. 46 н. 60 н.
- Берлински марама на главу и на врат, најфинија сорта, комад по 1 ф. 52 н. најф. 2 ф. 48 н.

ЕНГЛЕСКИХ БРИЈАЧИЦА, КАШИКА, НЖЕВА. ВИЉУШАКА И Т. Д.

- Бријачица финих, комад по 37 54 н. најфинијих 84 н. 1 ф. 40 н.
- Лепих асталских кашика као од сребра, туце 75 н. 90 н.; малих кашичица за каву 48 н.
- Једна чинија за чорбу 48 н., чинија за млеко 37 н., најфинијих кухињских ножева по 26, 48, 65 н.
- Ножева, виљушака туцет од 24 ком. 1 ф. 70 н. 2 ф. 95 н., најфинијих 4 ф. 80 н. 5 ф. 95 н.
- Финих ножића за џеп за 24 н. 38 н. 53 н.
- Финих ножица (маказа) за 14 в. 23 н. 36 н., најфинијих 47 н. 60 н.

- Паришких сатова са ланцима, врло красних и врло добрих, са гаранцијом, комад 1 ф. 10 н. 1 ф. 54 н. 1 ф. 80 н. врло финих 3 ф. 5 ф. 87 н. 4 ф. 90 н. до 5 ф. 65 н.
- Прекрасних чивилука (рафова) за хаљине (јеленски рогови, срнеће ноге). са 7 зуба 68 н. 87 н. Врло велике и врло фине 2 фор. 25 н.
- Великих, финих огледала, што се на зид вешају по 1 ф. 80 н. 2 ф. 98 н.
- Удесних и прекрасних бурмутица, (табакера) за турски дуван од пакфона, комад по 35 н. 42 н. 66 н. финих од коже 64 н. 1 ф. 24 н. 1 ф. 86 н. 2 ф. 23 н. са веларским зубима, ком. по 43 н.
- Ланаца за сат, као од злата комад по 48 н. 61 н. 83 нов. — 1 фор. — 1 фор. 22 нов. најфинијих 1 фор. 83 н. 2 фор. 25 нов. великих на врат 1 фор. 20 н. 1 фор. 74 н. 2 фор. 96 нов. 3 ф. 28 н.
- Врло удесних и красних цукрењача (Zuckerdosen), што се затварају ком. по 40 н. 64 н. 88 н. врло финих 1 фор. 49 н. 1 фор. 72 нов. са финим кљештицама, којима се шећер вади 1 фор. 77 н.
- Златног прстења, са недрагим камењем 80 н. 9 ф. 5 н. врло финим 1 ф. 54 н. до 2 ф. 10 н.

Поред хиљадама других далеко финијих, удеснијих и јефтинијих предмета, што се (код нас) сваки дан по Post-Nachnahme уредно добити може; у Србију шиљемо само. кад нам се износ на ову страну пошље.

СРБИ БРАЋО!

Молимо да нам се чисто и разговетно адресује, и то овако:

SERBISCHER BAZAR von ČECH und KMENT,

4—6 Wien, Mariahilferstrasse Nr. 71. A.

МЕНИЧНА РАДЊА

БЕЧКЕ КОМИСИЈОНЕ БАНКЕ.

Kohlmarkt 4.

издаје

ЧАСТИЦЕ

на сљедеће обележене групе срећака, и ове групе већ су из тога разлога препоручителне, почем је свакомъ поседнику такове частице могуће, све главне и споредне „трефере" начинити и осим тога износ камате од

30 ФРАНАКА (12 У СРЕБРУ) И 10 ФОР. У БАНКАМА УЖИВАТИ.

ГРУПА А. (ГОДИШЊЕ 16 ПУТА ИГРА).

Месечна уплата по 10 ф. — По исплати последње рате добија сваки учесник сљедеће 4 срећке:

1 5проц. 1860-ту 100 фор. државна срећка.

Главни трефер 300.000 фор. са премијом повратног купа вучене серије 400 фор.

1. 3проц. цар. турске 400 франка државна срећка.

Главни трефер 600.000 фран! 300.000 фор. у злату.

1. херцег-браукшвајгске 20 талира срећке.

Главни трефер 80.000 тал. без икакве одбитке.

1. инсбрукшке (тилорске) срећке.

Главни трефер 30.000 фор.

ГРУПА Б. (ГОДИШЊЕ 13 ПУТА ИГРА.

Месечна уплата 6 фор. — По исплати последње рате добија учесник сљедеће 3 срећке:

1. 3проц. царско турска 400 фран. државну срећку.

Главни трефер 600.000, 300 000 фран. у злату.

1. херцег-брауншвајгски 20 талира срећка.

Главни трефер 80.000 тал. без одбитке.

1. срећка Саксен-Мајнинген.

Главни трефер 45.000, 15.000 југонем. вр.

НАЛОЗИ СА СТАРНЕ тачно ће се испуњавати. Листе, где је назначено кад која срећка игра, шаљу се бесплатно. 28—30

НОВ АМЕРИЧКИ ПОВЛАЂЕН ШМРК СА ДВА ЗАПТИВАЧА,

удешен за најдубље дубљине бунарске, а прост је, трајан, јевтин, своје врсте најбољи и што се тиче притиска кад воду избија. Шмрк је овај: **за бунаре,** ил да се намести **у кући, у авлији, у аудокопима,** ил где **што зидају,** ил у **фабрикама:** и да се њиме **втра гаси, залив по башти или ливаде;** да се земља **полива насушује;** исто тако може се удесити као **шмрка за гашење ватра** и као **поливаљка баштенска** што је за премештање. а све то каквоћом најбољи, што се тиче снаге и притиска.

За сат може избацити воде у 6. кубик. стопа по 31.578 литр. = 22½ б. мер. а са 30—60 покретаја за минут.		Цена је целокупном шмрку, галвански олученом, заједно с цевљу кованом, а **за рад рукама** удешен **ручком,** те се одмах може наместити — и то за бунар дубљине:							
		30'	50'	70'	100'	125'	150'	175'	200'
Nr.		фр.	фр.	фр.	фр.	фр.	фр.	фр.	фр.
0	45—90	54	60	69	90	—	—	—	—
I.	80—160	66	73	84	124	170	—	—	—
II.	140—280	98	110	160	195	220	250	275	—
III.	240—480	148	188	270	320	350	380	410	450
IV.	360—720	336	400	450	525	575	625	675	725

А уз који буде и **спрана-сисаљка** (да се може шмрк и даље од воде наместити) стаје више за: фр. 15, 20, 25, 40 и 60; — **ручни са великим точком-замахачем,** удешен за потребу код **справа у рудокопима, машина парних** или иначе где ради **снага умешна** скупљи је за 70—300 фор.

Нов амерички повлађен шмрк са два заптивача,

као покретљива ватрогасна справа и поливаљка, смештена на колици,

са сандуком за воду, са сисаљком, кожним мехом сисаћим и за притисак, и са смрчном оглавом (воду баца 40—60 стопа далеко). Бр. 0. фор. 125, бр. I. фр. 160, бр. II. фр. 200 а. вр.; све исто осим справо сисаљке фр. 100, 125, 160; **на јаком дрвеном постољу смештен а,** и може се пренашати, а без сандука за воду али ипак са справом сисаљком, мехом сисаћим и за притисак и шмрчним оглавом, стаје: бр. 0. фр. 75, бр. I. фр. 95, бр. II. фр. 125, бр. III. фор. 200 и бр. IV. фр. 380.

ЈАКОВА МУНКА и др., ц. кр. једин. привил. фабричко стовариште машина,

у Бечу, Максимилијанова улица бр. 11. 10—10

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.

Додатак броју 153. „Заставе.“

чује, па се невешт чини, него још браду гладн. Но нека нека! Или га је Герман тако обкорачио, да ни писнути несме, него мора да „Герману“ путе приуготовљава?“ —

— Из последње седнице вар. представништва у Н. Саду накнађавамо то, да је представништво закључило, да се закупници варошки земаља са рестанцијама пречекају до јесени. —

— О св. Стевану честитали су чиновници варошки in corpore — у скупу, г. Стевану Брановачком, као свом градоначелнику од год. 1869—1872. имендан, и предали су му том приликом албум са својим фотографијама.

— У Земуну је финансијска стража убила једног грађанина, Косту Драгутиновића; због тога је држана ванредна представничка скупштина, о којој ћемо по „Гренботену“ јавити у другом броју. —

— У „уг. Лоју“ изишао је допис из Н. Сада о Дунавском превозу између Н. Сада и Варадина, који ћемо такође саобштити.

— Као што из једног дописа из Вуковара „Вандереру“ видимо, арх. Пелагић био је 18. (30.) дек. у Вуковару на неком банкету. То из „Вандерера“ морамо да дознајемо! —

— Прекјуче је 9. Сентомашана одборника штедионице овде протоколисати дало фирму Сентомашке штедијонице. Сретно „ој.

— Овде се у Н. Саду повлачи неки Ремињи, који је под видом „П. Наплова“ дописник, политични агенат. Видили су га и у саборној цркви први дан Божића. О њему, и његовом допису у „П. Наплову“ други пут више.

— Како су пештанске новине савесне у саобштењу телеграма српске народне странке, види се из тога: што је н. пр. „Уг. Лоју“ одавде телеграфисано, како је вар. скупштина у Новоме Саду закључила петицију на уг. сабор у ствари арх. Пелагића и *мешања* (ингеренције) бар. Мајтењије у политични делокруг, иштући да се кривци, дакле по околностима и Мајтењи због мешања на одговор повуче. „Уг. Лојд“ донео је тај телеграм наопачке: као да је Новосадска општина искала: да се бар. Мајтењи *умеша у политични далокруг*. То је оно: не казује баба сан, како је снила, но како јој се хоће.

— *Летопис за 1872 — забрањен је у Србији* због чланка „О уставу и установама у Србији“ од дра Св. Милетића. Како та забрана стоји према разуму, према слободном испитивању на пољу науке, као и према чежње пуној борби читавих народа, а нарочито јужно-словенских, за напредак и слободу, о томе ћемо говорити други пут. За сад само констатујемо ово: бојати се објективне критике у органу једнога књижевног друштва, показује да је „млого којешта труло у држави данској,“ као што вели краљевић Хамлет, и да влада, која је грозничаво осетљива према свакој слободнијој речи о породу своје мудрости, благо рекавши, није баш тако „мудра“ и „разборита“, као што се гради да је. О обавести, настави, подстреку: о слободоумљу ил бар толетанцији од стране владе и о жељи за *променом на боље* путем преображаја у границама закона, — нема ту ни разговрра. Живела разборитост!

— Стеван Поповић, у пресском затвору вацком добио је од министра правде допуштење, да може сваки дан по један сахат провести у шетњи по вароши. Бивши уредник „Заставе“ провео је у затвору већ 10 месеци; има још 8.

— Из Плашког нам јављају: „Плашчански котарски уред обуставио је у црквеним општинама својег подручија деловање, догод се не понове у смислу §. §. 19 и 38. II. прев. рескрипта од 10. авг. 1868. Црквене општине у горњокарловачкој дицези треба одма да се у смислу тих параграфа занове, јер од епарх. управе тешко да ће скоро изићи каква наредба за послове, у којима је надлежан административни одбор. Умреше и председник и подпредседник тога одбора, па не може да уређује, а надати се скоро администратору дијецезе |— био би апсурдум. У Карловцима сами природословци, код којих се све по природи људској развија; администратор се не може родити, док не прођу девет месеци.“

— Уз овај број долази као прилог позив на предплату романа „Јадници“.

ПРИПОСЛАНО*)

Изјава на одговор г. Јована Настића,

учитеља Сентомашког.

Ви у вашем одговору желите знати у „име којих лица ја вас на одговор позивам, кад је вами само општински закључак познат, тичући се мога поступка према истој.“

На то вам одговарам: свештенство и учитељство треба непрестано, да стражари над кретањем живота народног. Служећи у овој општини хоћу савесно с' моје стране ту дужност да вршим. Вами пак, док сте учитељ народни, писаће мо то исто у дужност, коју ако нећете од другог стражарења преморани да вршите, зато сами у име јавног морала а собствене штете одговарајте, ако когод од вас одговора устражи.

Но што запесте у одговору свом за закључак општински „који се на мој поступак према истој односи“ — ма да у свези с' овим послом не стоји — за ото сам вам захвалан, јер ми дадосте давно жељену прилику, да јавно свој положај А. овој општини бележим. Шта је дакле у ствари? Ево шта Ја сам од почетка 1869 служио у општини овој као перовођа: од почетка пак 1872, па до јунија те исте године као подпредседник. Тога месеца дао сам оставку и разложио сам исту тиме: „да не могу носити одговорност за општински рад, у ком је несталност и млитавост овладала.“ Општина је 16 нов. т. г. у гл. скупштини ту оставку с' негодовањем усвојила. Да је овај општински закључак донесен собственом својом иницијативом, и да му ја нисам дао повода, онда би што друго било. Овако пак мени, који сам по дужности општини истину у очи казао, образ црвенити неће, ако јој дела заиста пису у најбољем реду. Што неки пашквиланти и бескарактерни људи хоће мени сад администрацију и манипулацију општинску на врат да натоваре, о том општина на молбу моју нека изволи истрагу одредити. У осталом ја ћу се радовати ако општинска администрација процвета без тога сутицања; али одговорност у овај пар за општинска дела морао сам скинути с' мене, јер сам се нашао у колу људи с којима се у начелу ни из далека сложити не могу.

Поп Лаза Кићански.

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу.

На атресу пештанске „Реформе“.

На разнети глас о мени у пештанској изметари „Реформи“, у 3. броју њеном: да ћу и ја уређивати „Српску политику“ — изјављујем овим, да је то пука измишљотина и неистина.

Ону пак апозицију, што имену моме пришива, одбијам ја на безочност прерушеном дописнику бајаги „из Шајкашке“, а у истини пасквиланту новосадском диспозицијом зобљу назобљеноме.

У Новом Саду 29. декембра 1872.

Професор **А. Сандић.**

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Господ. К. у Сењу. — Дописник „са Удбине“ није онај, на кога ви сумњате. По томе отпада сва ваша полемика противу невиног лица. У осталом, ваш је отац добио очито задовољење тим, што је дотични крајишник сам, под својим именом, изјавио у „Застави“ да у свој оној причи нема ништа од истине. — Ваши дописи у корист тамошњих крајева нашега народа свагда су нам добро дошли.

Господ. Г. у Сомбору. — Ваша приповетка излазиће у подлиску од нове године.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Код госпође *Ане* удовице *Вука Стеф. Караџића* у Бечу (Landstrasse, Marokanergasse Nr. 3). има на продају, за готове новце или „per Nachnahme“, ових књига:

1) **Српски рјечник**, по 8 фор.;

2) **Deutsch-serbisches Wörterbuch**, по 1 фор. 50 нов.;

3) **Срп. нар. пјесме**, књига IV. и V., заједно 5 фор., свака за се 3 фор.;

4) **Српске нар. приповијетке**, 2-го издање, 1 фор. 50 нов.;

5) **Живот и обичаји срп. народа**, 1 ф. 50 s.;

6) **Примјери српско-славенскога језика**, 1 фор. 50 нов.:

7) **Нови завјет**, прво издање (1847.) *са предговором*, 2 фор.

СРПСКО НАР. ПОЗОРИШТЕ.

НЕДЕЉНИ РЕД ПОЗОРИШНИ ПРЕДСТАВА.

У понедеоник 1. јан. 1873. први пут **„Добросретница.“** Позоришна игра у 5 чинова. од Шарлоте Бирхофајферове.

ИЗВЕШТАЈ+)

О РАДЊИ СЕНТОМАШКО-ТУРИЈСКЕ ШТЕДИОНИЦЕ ЗА МЕСЕЦ ДЕКЕМБАР 1872.

Примање:

Готовина 1. декембра т. г.	5211 фор.	47 н.
Камате одбитковaних меница	1501 „	18 „
Камате вађевине на ствари	36 „	98 „
Камате зајмова на непокретностима	461 „	25 „
Пристојбе од тисканица	3 „	10 „
Писарине	181 „	13 „
Биљеговине	25 „	90 „
Улози на књижице	47100 „	— „
Улози у текућем рачуну	2000 „	— „
Отплата вађевине на ствари	228 „	— „
2. веровника	10554 „	62 „
	67303 фор.	63 н.

Издавање:

Трошкови писарне	19 фор.	34 н.
Плате	154 „	16 „
Огласи	18 „	30 „
Намештај	47 „	85 „
Књиге и тисканице	341 „	32 „
Одбитковане менице	32640 „	— „
Зајмови на непокретности	6550 „	— „
Вађевине на ствари	1015 „	— „
Враћени улози	15000 „	— „
1. дужник	10300 „	— „
Стање благајне 31. декембра т. г.	1217 „	66 „
	67303 фор.	63 н

Лаза Дунђерски, управитељ. **Лаза Теодоровић**, књиговођа.

*) У извештају за месец новембар подкраде су се многе штампарске погрешке на име оне у бројевима. Главна сума „примања“ ваља да стоји 63482.44 те је онда равна са главном сумом „издавања,“ као и бројеви форината што нису одвојени тачкама од бројева новчића, — које се овим исправља.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шипуш и друг.) **Сисак** 5. јануара. Пшеница, питање на ове наше у складишту лежеће слабије врсте, мањка још увек, а за ото неимамо ни промета, него бележимо само цене како сљеде: 82—86 *ft.* потиска по 6 ф. 30—35 н. 80—86 *ft.* потиска 6 ф. 20—25 н. 76—86 *ft.* панчевачка 5 ф. 30—40 н.

Кукуруза стара односи се само у малим партијама по 3 ф. 20—30 н. нове робе нема, а закључци банацке или бачке робе за достављање у априлу и мају, држи се 3 ф. 35 н. 86 *ft.*

Јечам банацки 70 *ft.* 2 ф. 10 н.

Зоб банацка 3 ф. босанска 2 ф. 60—70 н.

Воде добро бродиве.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На ово установљено место рачуновође при управи варошке болнице овим се расписује стечај: С' местом је овим скопчано у име награде 20% од онога прихода, који се за препитање болника прикупи, што на годину износи око 300 до 350 ф. а. вр. Потражиоци имају своје молбенице ововарошком магистрату поднети најдаље за 14 дана од онога доба, кад овај оглас први пут у листу овоме изађе.

Из главне скупштине општинства сл. кр. вароши Новог Сада држане 2 и 3 јануара 1873.

Др. И. Вучетић с. р. вел. бележник. 1—1 **Мачвански П.** с. р. градоначелник.

СТЕЧАЈ.

На упразњено учитељско место у Бочари с којим је скопчана сљедећа плата:

а) Четири стотине форинти а. вр. које ће учитељ тримесечно унапред примати.

б) Слободан стан са пространом баштом при стану и довољно огрева за пећ.

в) 1. ланац баште ван места.

г) 20. ф. а. в. као перовођа црк. школс. општине. —

д) За живота једног родољуба у месту имаће учитељ од истог 50 ф. а. вр. годишње.

е) Од сваког укопа кад се самртник у цркву носи 1 ф. а. вр. а кад се у цркву не носи 50 новчића, разуме се, ако учитељ прати.

Предпостављени ће бити они поискачи, који су скоро свршили приправнички завод у Сомбору и који су вешти у предавању нотаног пјенија. Конкуренти имају за 3 недеље од првог увршћења овог стечаја, са нужним исправама инштруиране молбенице овом епарх. школ. одсеку поднети.

Из седнице епар. шк. одсека у Темишвару 14, дец. 1872.

На упразњено учитељско место трећег разреда у главној мушкој школи, овим се стечај отвара, са истим звањем скопчана је годишња плата у готовом новцу 420 ф. за стан 105 ф. депутат у име дрва у готовом новцу 63 ф. Осим свега тога ужива учитељ 4½ ланца општинске земље. Који споменуто место получити желе, нека до 15 јан. идуће године своје са нужним сведочбама снабдевене молбенице овом епар. школском одбору поднесу.

Из седнице епар. школ. одбора у Темишвару 14. децембра 1872. године. 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се на једно учитељско место српско народних школа у Вршцу, стечај отвара.

Плата је: 500 фор. у име станарине 150 фор. и 3½ хвата тврдих дрва за огрев.

Позивају се компетенти, који су препарандију у Сомбору са одличним или врло добрим успехом свршили, да своје инструиране прозбе, до 15. фебруара 1873. овоме одбору пошаљу.

Из одборске седнице српско православне црквено школске општине слободне и краљеве вароши Вршца дана 8. децембра 1872. држане.

Стеја Јовановић, деловођа. 2—3 **Мита Поповић**, председник.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења, на овдашњој основној школи упражњеног учитељског места, с' којим је скопчана редовна плата од 600 ф. слободан стан, 3 јутра ораће земље и 4 фата дрва — отвара се овим стечај.

Дотични учитељ биће обвезан осим учитељске дужности, још и код ове општине бележничке послове обављати и недељом и празником у саборној цркви појати.

Они, који ово звање получити желе, имају своје са нужним сведоџбама снабдевене молбенице до 3. фебруара 1873. год. овамо поднети.

Из скупштинске седнице држане у Сент-Андрији 16. дек. 1872. године.

Јован Игњатовић, привр. бележник. 2—3 **Евген Думча**, председник.

СТЕЦИШТЕ.

На темељу општ. штатута §. 2. овим се на ново установљено подбележничко звање отвара стециште. Годишња плата је 500 ф. а. вр.

Они, који би ово звање добити желели, позивају се да своје молбенице са нуждним доказима, да су у бележничкој струци вични, најдаље за 14 дана општин. представништву поднети изволе. —

Стапар 17. децембра по срп. 1872.

Стева Мрђенов, општински судац. 2—3

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено место певца при србко — православној цркви овдашњој.

Са службом овом скопчана је плата од 400 фр- а. вр. и 2. хвата тврдих дрва.

Од натицатеља иште се, да молбеницо своје — подкрепљене са крштеним писмом и сведоџбама о моралном владању, о дојакошњем службовању, о тачном знању великог карловачког пјенија и црквеног реда, као и доказ, уколико су војничке дужности обавили, и је су ли жењени или не, — до конца Јануара 1873 године по нашем, подписаној црквено школској скупштини поднесу.

Из седнице црквенопшколске скупштине у Пешти 14. дек. 1872 године држане.

Светозар Бакић. перовођа. 3—3 **Емил Манојловић.** председник.

ОГЛАС.

На продају велико имање „Балатун“ ада украј Дрине на утоку у Саву до Раче. (окр. Шабачког)

Исто имање оглашено је прошле године у новинама „Застави“ и „Панчевцу“ за продају, а сад ће се продати јавно „ко да више“ на месту 15 Марта 1873. год. ако се дотле непријави какви повољан купац.

Опет се јавља ради знања, да исто имање описује с једне стране река Јордан, а с друге Дрина и има орнице 322 ланца, под шумом јагњидовом 22. ланца, под шибом и пашом 172. ланца и 30. ланаца под чистим дринским шљунком. Сваки се ланац рачуни по 1600. □. хвати. — Инжинирски план и судска тапија или уверење о сопствености, показа ће се сваком, и купцу дати и судски утврдити га.

У Пожаревцу 5. Децембра 1872.

4—5 **Јован Милинковић.**

КОНКУРС.

Управа тителско-потиско-дунавске задруге у Жабљу, поребује једног благајника, који би као такови уједно способности и знања за тачно књиговодство имао; изискује се ош и то да зна српски и немачки говорити и писати.

Пријаве са назначењем годишње плате имају се на председника задруге г. мајора Александра Николића у Жабаљ одправљати, до 9. јануара 1873. п. р.

Пријавитељ се обвезује кауцију до половине назначене годишње плате положити.

У Жабљу 24. дец. 1872.

Ал: от Никшић, председник. 3—3 **Мита Боришев**, бележник.

Бр. 1808. ОГЛАС.

Госпођиначка општина у укинутом тителском баталијону наумила је о лицитацији, која ће се држати **1. Фебруара по римском календару** 1873. дати 1650 **ритске** земље под аренду на **шест** година.

Који би ради поменуту земљу под аренду узети, нека се на уречени дан нађу у општинској писарни у Госпођинци, где се и услови лицитације увидети могу.

У Госпођинци 25. децембра 1872.

Поповић, бележник. 3—3 **Локић**, кнез.

СОМБОРСКА

ТРГ. И ЗАНАТЛИЈСКА БАНКА,

плаћа Јануарске одреске (купоне), својих привремених удеоницах са 3 ф. а. вр. који се новац при главној благајни, почевши од 2. јануара 1873. год. уз одрезак подићи може.

Уз одреске, ваља аритметично уређене списке потписане придодати.

У Сомбору месеца дец. 1872 г.

1—3 **УПРАВА.**

МУШКЕ КОШУЉЕ: (дебљину од голог врата молим) од фина и постојана холанд. или румбург. платна по ф. 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2,50, 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7, 8. Са паризким везом ф. 8, 9, 10, 11, 12. Од шифона енглезког ф. 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2.50, са клот, прави и преки ситни порубчићи, платнена прса и везене паризке ф. 2.75, 3, 3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7. Шарене ф. 1.50, 1.75, 2, 2.50, 3. Гаће румбургер. пл. немачке и мађарске ф. 1.25, 1.50, 1.75, 2, 2.50. Крогнова троструки туце ф. 2.50, 3, 3.50. Манжетни троструки туце ф. 4, 4.50, 5, 6. Краватнова свилени 50 н. 75 н. ф. 1, 1.50, 2, 2.50. Чарапа мушки и женски туце ф. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Дечије кошуље ф. 1, 1.25, 1.50, 1.75, 2, 2.50. Гаћице ф. 1, 1.25, 1.50, 1.75, 2.

ЖЕНСКЕ КОШУЉЕ од фина и постојана холанд. или румбург. платна, модне ш. по ф. 1.25, 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2.50, 2.75, богато везене ф. 3, 3.50, 4. 4.50, 5, 6, са паризким везом и уметци ф. 7, 8, 9, 10, 11, 12. Спаваћице са дугачки рукави ф. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, везене 5, 6.

Реклице корзети са порубчићи, уметци и везом ф. 1.75, 2, 2.25, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6. Фризир огртач ф. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6. Сукње са порубчићи, уметци, волани и везом ф. 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. Гаћице са порубчићи, уметци и везом ф. 1.75, 2, 2.50, 3.

Мараме румб. платно, туце ф. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6, 7. 8, од батист платна ф. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Салвета или пешкира кончани цвилик и дамашке, туце ф. 5, 6, 7, 8, 9, 10. Чаршава асталски кончани цвилик и дамашке 5/4 (дужине) ф. 2, 2.50, 3, 3.50. 10/4 ф. 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6. 12/4 ф. 4, 5, 6, 7, 8. 16/4 ф. 4.50, 5, 6, 7, 8, 9. 18/4 ф. 7, 8, 9, 10. 24/4 ф. 10, 12, 15. 32/4 ф. 18, 25.

Гарнитуре асталске кончане цвилик и дамашке за 6 лица (чаршав и 6 салвета) ф. 5, 6, 7, 8, 9, 10. За 12 лица ф. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20. За 18 лица ф. 20, 25, 30, 35, 40. За 24 лица ф. 40, 45, 50.

50 рифи тежког белгиског платна 5/4 ш. ф. 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30. = 54 рифи руком предена најбољег румбург. платна 5/4 ш. ф. 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 70. = 30 рифи румб. плат. 5/4 ш. ф. 12, 15, 18, 20, 25, 30, 35. = 19 рифи румб. плат. 8/4, 9/4, 10/4 широко без шва за чаршаве ф. 15, 18, 20, 25, 30.

Јастука и јоргански чаршава шивени, шлинговани и везени од румбург. платна, као и све опреме за младе и младожење примам.

Фабрикација моја собствена од перива ниједној другој назад нестоји у изкуству, солидности, густу, крају, целисходности и јевтиноћи, небројене захвалнице моји п. г. купаца то потврђују. Еспапе шиљем на Nachname по најјевтинијој фабричној цени и непасујуће натраг примам.

АДРЕСА: Alexander Stanischits a. befugt. Wäschwaren-Fabrikant, Lugek Nr. 1. Wien. 101—1

САМО

М. Р. СТОЈКОВИЋ

У НОВОМЕ САДУ,

ПРЕКО ПУТА ОД ЛЕБАРСКОГ СОКАКА,

ИМА УВЕК **велики избор најновији мушки шешира, лепи мушки ципела, бели, шарени и вунени кошуља, особито лепи поша, зимски шалова, плетмарама, кишобрана, сваке врсте марама за џеп од патиста, платна, и свиле, штапова, табакера, новчаника, и све галантеријске и друге врсте еспапа, што мушки потребују.** —2

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА У ПАНЧЕВУ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ:

ЈАДНИЦИ.

РОМАН

ВИКТОРА ИГА.

СРПСКИ ОД

МИТЕ РАКИЋА,

професора на полугимназији у Београду и редовна члана срп. ученог друштва.

Писац овог дела није од оних ординарних писаца што пишу »Изабеле«, »Хортензе«, »Крваве Крстове«, »Образине« и дреге буџачке списе, којих се преводима по невољи храни наш читалачки свет; него је то **Виктор Иго,** а то ће рећи: највећи појета нашега доба, необични дух, што му је слава и до нас допрла; па зато и његог роман није место где се врзају којекакве утваре, где се кују најлуђе љубавне сплетке или дворске интриге, где се износе чудесне сцене, тако, да се лица на силу Бога потрују, поубијају, подаве, вратове поломе, и т. д.

Јадници нису роман од те сорте. Они су чедо данашњег напредног доба. Они су прави велики друштвени роман деветнаестога века; роман јединствен у своме роду. Ни једна друга литература не може му показати равна.

Јадници, као роман, забављају свог читаоца; али га они и уче, они га и образују. И тиме је казана сва разлика између некадашњег и садашњег романа.

У Јадницима се црта целокупно стање данашњег друштва; описују се све мане и несреће његове, али се излажу и светле идеје, које га воде, и узвишени идеали, за којима оно тежи. Поред обичне материје романске, ту се расправљају философска, научна, политична и економска питања, што потресају данашње друштво. А све је тако вештачки склопљено, тако сјајно изведено, и тако лако и примамљиво исказано, као што је само кадар **Виктор Иго** »највећи ђенија што га је произвео овај век«, као што вели славни **Кастелар.**

Прочитати **Јадике** Виктора Ига, значи познати из темеља свет и време у којем живимо, раширити поглед свој, видети безграничност, схватити поводне идеје и правац садање цивилизације, једном речи: значи — *Образовати себе.*

»Докле год буде на земљи незнања и јада, дотле књиге, као што је ова, не могу бити некорисне«, вели Виктор Иго у предговору својем.

Ваља још само знати, да је та књига преведена на све јевропске језике, да је доживела небројено издања, и да је писац, као награду за њу, добио 400.000 франака, *т. ј. 2 милиуна гроша.*

Ово дело издаје сам преводилац г. М. Ракић. Њему се до сада, као што се из доленаведеног списка види, 1608 уписника скоро искључиво из Србије пријавило. Но да би се ово дело и с ове стране онако распрострло, како то унутрашња вредност овога дела изискује, примили смо на себе скупљање претплате и наруџбине, које ћемо ми и извршавати, и тиме читалачкој публици набавку овога дела олакшати. И зато позивамо на претплату.

»Застава«, »Народ«, »Панчевац« изразили су се најбоље о овоме делу.

Због величине, дело је подељено у 17 свезака, свака по 10 табака.

Цена је свакој свесци само 40 новчића.

Ко би се хтео од једном претплатити на свих 17 свезака, он ће их добити за 6 фор., и то све тврдо укоричене. У овом се случају имају новци *у напред* нами положити.

Прва је свеска већ изишла и може се у нас набавити. Претплатници добијају је по 40 новч., а непретплатници за 50 новч.

Уписнике ваља слати потписаној књижари, а она ће разаслати књиге о свом трошку с платом у наточ (per Nachnahme).

Рок је претплати до богојављења кад ће се и књига разашиљати. Потом ће сваких 20 дана изићи по једна свеска.

Последња свеска донеће *имена претплатника, животопис Виктора Ига и слику његову.*

Све пријатеље српске књижевности молимо љубазно да се потруде скупити што више претплатника.

На сваких 10 скупљених књига даје се једна на дар.

У Панчеву, о св. Игњатији 1872.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

☞ **Молимо да се не заборави преврнути.** ☜

Додатак броју 153. „Заставе.“

чује, па се невешт чини, него још браду гладн. Но нека нека! Или га је Герман тако обкорачио, да ни писнути несме, него мора да „Герману“ путе приуготовљава?“ —

— Из последње седнице вар. представништва у Н. Саду накнађавамо то, да је представништво закључило, да се закупници варошки земаља са рестанцијама пречекају до јесени. —

— О св. Стевану честитали су чиновници варошки in corpore — у скупу, г. Стевану Брановачком, као свом градоначелнику од год. 1869—1872. имендан, и предали су му том приликом албум са својим фотографијама.

— У Земуну је финансијска стража убила једног грађанина, Косту Драгутиновића; због тога је држана ванредна представничка скупштина, о којој ћемо по „Гренботену“ јавити у другом броју. —

— У „уг. Лојду“ изишао је допис из Н. Сада о Дунавском превозу између Н. Сада и Варадина, који ћемо такође саобштити.

— Као што из једног дописа из Вуковара „Вандереру“ видимо, арх. Пелагић био је 18. (30.) дек. у Вуковару на неком банкету. То из „Вандерера“ морамо да дознајемо! —

— Прекјуче је 9. Сентомашана одборника штедионице овде протоколисати дало фирму Сентомашке штедијонице. Сретно јој.

— Овде се у Н. Саду повлачи неки Ремињи, који је под видом „П. Наплова“ дописник, политични агенат. Видили су га и у саборној цркви први дан Божића. О њему, и његовом допису у „П. Наплову“ други пут више.

— Како су пештанске новине савесне у саобштењу телеграма српске народне странке, види се из тога: што је н. пр. „Уг. Лојду“ одавде телеграфисано, како је вар. скупштина у Нов[illegible] закључила петицију на уг. сабор у ств[illegible] Пелагића и *мешања* (ингеренције) бар. М[illegible] у политични делокруг, иштући да се крив[illegible] по околностима и Мајтењи због мешања [illegible] вор повуче. „Уг. Лојд“ донео је тај телег[illegible] пачке: као да је Новосадска обштина ис[illegible] се бар. Мајтењи *умеша у политични дало*[illegible] је оно: не казује баба сан, како је снила, [illegible] јој се хоће.

— *Летопис за 1872 — забрањен је у* [illegible] због чланка „О уставу и установама у Ср[illegible] дра Св. Милетића. Како та забрана стој[illegible] разуму, према слободном испитивању на пол[illegible] као и према чежње пуној борби читавих [illegible] а нарочито јужно-словенских, за напреда[illegible] боду, о томе ћемо говорити други пут. За [illegible] констатујемо ово: бојати се објективне кр[illegible] органу једнога књижевног друштва, показ[illegible] „млого којешта труло у држави данској,“ [illegible] вели краљевић Хамлет, и да влада, која је [illegible] чаво осетљива према свакој слободнијој ре[illegible] роду своје мудрости, благо рекавши, није [illegible] ко „мудра“ и „разборита“, као што се [illegible] је. О обавести, настави, подстреку: о слоб[illegible] ил бар толетанцији од стране владе и о [illegible] *променом на боље* путем преображаја у гр[illegible] закона, — нема ту ни разговрра. Живел[illegible] ритост!

— Стеван Поповић, у преском затвору ва[illegible] био је од министра правде допуштење, да мо[illegible] дан по један сахат провести у шетњи по [illegible] Бивши уредник „Заставе“ провео је у зат[illegible] 10 месеци; има још 8.

— Из Плашког нам јављају: „Плашча[illegible] тарски уред обуставио је у црквеним о[illegible] својег подручија деловање, догод се не п[illegible] смислу §. §. 19 и 38. II. прев. рескрипта [illegible] авг. 1868. Црквене опћине у горњокарлова[illegible] цези треба одма да се у смислу тих парагр[illegible] нове, јер од епарх. управе тешко да ће скор[illegible] каква наредба за послове, у којима је надл[illegible] министративни одбор. Умреше и председни[illegible] председник тога одбора, па не може да ур[illegible] надати се скоро администратору дијецезе [illegible] би апсурдум. У Карловцима сами природо[illegible] код којих се све по природи људској разв[illegible] министратор се не може родити, док не пр[illegible] вет месеци.“

— Уз овај број долази као прилог п[illegible] предплату романа „Јадници“.

ПРИПОСЛАНО*)

Изјава на одговор г. Јована Насти[illegible]

учитеља Сентомашког.

Ви у вашем одговору желите знати у „име ко[illegible] ја вас на одговор позивам, кад је вами само обшт[illegible] кључак познат, тичући се мога поступка према ист[illegible]

На то вам одговарам: свештенство и учитељст[illegible] непрестано, да стражари над кретањем живота народ[illegible] жећи у овој обштини хоћу савесно с' моје стране [illegible] ност да вршим. Вами пак, док сте учитељ народни[illegible] мо то исто у дужност, коју ако не ћете од друго[illegible] жарења преморани да вршите, зато сами у [illegible] ног морала а собствене штете одговарајте, ако кого[illegible] одговора устражи.

Но што запесте у одговору свом за закључак о[illegible] „који се на мој поступак према истој односи“ — [illegible] свези с' овим послом не стоји — за ото сам вам за[illegible] ми дадосте давно жељену прилику, да јавно свој п[illegible] овој обштини бележим. Шта је дакле у ствари? [illegible]

Ја сам од почетка 1869 служио у обштини овој као перовођа: од почетка пак 1872, па до јунија те исте године као подпредседник. Тога месеца дао сам оставку и разложио сам исту тиме: „да не могу носити одговорност за обштински рад, у ком је несталност и млитавост овладала.“ Обштина је 16 нов. т. г. у гл. скупштини ту оставку с' негодовањем усвојила. Да је овај обштински закључак донесен собственом својом иницијативом, и да му ја нисам дао повода, онда би што друго било. Овако пак мени, који сам по дужности обштини истину у очи казао, образ црвенити неће, ако јој дела заиста нису у најбољем реду. Што неки пашквиланти и бескарактерни људи хоће мени сад администрацију и манипулацију обштинску на врат да натоваре, о том обштина на молбу моју нека изволи истрагу одредити. У осталом ја ћу се радовати ако обштинска администрација процвета без тога сутицања; али одговорност у овај пар за обштинска дела морао сам скинути с' мене, јер сам се нашао у колу људи с којима се у начелу ни из далека сложити не могу.

Поп Лаза Кићански.

* За ствари под овом рубриком не одговара уре[illegible] ни у ком погледу.

На атресу пештанске „Реформе“.

На разнети глас о мени у пештанској изметари „Реформи“, у 3. броју њеном: да ћу и ја уређивати „Српску политику“ — изјављујем овим, да је то пука измишљотина и неистина.

Ону пак апозицију, што имену моме пришива, одбијам ја на безочност прерушеном дописнику бајаги „из Шајкашке“, а у истини пасквиланту новосадском диспозицијом зобљу назобљеноме.

У Новом Саду 29. декембра 1872.

Професор **А. Сандић.**

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Господ. К. у Сењу. — Дописник „са Удбине“ није онај, на кога ви сумњате. По томе отпада сва ваша полемика противу невиног лица. У осталом, ваш је отац добио очито задовољење тим, што је дотични крајишник сам, под својим именом, изјавио у „Застави“ да у свој оној причи нема ништа од истине. — Ваши дописи у корист тамошњих крајева нашега народа свагда су нам добро дошли.

Господ. Г. у Сомбору. — Ваша приповетка излазиће

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На ово установљено место рачуновође при управи варошке болнице овим се расписује стечај: С' местом је овим скопчано у име награде 20% од онога прихода, који се за препитање болника прикупи, што на годину износи око 300 до 350 ф. а. вр. Нотражиоци имају своје молбенице ововарошком магистрату поднети најдаље за 14 дана од онога доба, кад овај оглас први пут у листу овоме изађе.

Из главне скупштине општинства сл. кр. вароши Новог Сада држане 2 и 3 јануара 1873.

Др. И. Вучетић с. р. вел. бележник. 1—1 **Мачвански П.** с. р. градоначелник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Бочари с којим је скопчана сљедећа плата:

а) Четири стотине форинти а. вр. које ће учитељ тримесечно унапред примати.

б) Слободан стан са пространом баштом при стану и довољно огрева за пећ.

в) 1. ланац баште ван места.

г) 20. ф. а. в. као перовођа црк. школс. општине. —

д) За живота једног родољуба у месту имаће учитељ од истог 50 ф. а. вр. годишње.

е) Од сваког укопа кад се самртник у цркву носи 1 ф. а. вр. а кад се у цркву не носи 50 новчића, разуме се, ако учитељ прати.

Предпостављени ће бити они поискачи, који су скоро свршили приправнички завод у Сомбору и који су вешти у предавању поталног пјенија. Конкуренти имају за 3 недеље од првог увршћења овог стечаја, са нужним исправама инштруиране молбенице овом епарх. школ. одсеку поднети.

Из седнице епар. шк. одсека у Темишвару 14, дец. 1872.

На упражњено учитељско место трећег разреда у главној мушкој школи, овим се стечај отвара, са истим звањем скопчана је годишња плата у готовом новцу 420 ф. за стан 105

КОНКУРЗ.

Управа тителско-потиско-дунавске задруге у Жабљу, поребује једног благајника, који би као такови уједно способности и знања за тачно књиговодство имао; изискује се ош и то да зна српски и немачки говорити и писати.

Пријаве са назначењем годишње плате имају се на председника задруге г. мајора Александра Николића у Жабаљ одправљати, до 9. јануара 1873. п. р.

Пријавитељ се обвезује кауцију до половине назначене годишње плате положити.

У Жабљу 24. дец. 1872.

Ал: от Никшић, председник. 3—3 **Мита Боришев,** бележник.

Бр. 1808. **ОГЛАС.**

Госпођиначка општина у укинутом тителском баталијону наумила је о лицитацији, која ће се држати **1. Фебруара по римском календару** 1873. дати 1650 **ритске** земље под аренду на **шест** година.

Који би ради поменуту земљу под аренду узети, нека се на уречени дан нађу у општинској писарни у Госпођинци, где се и услови лицитације увидети могу.

У Госпођинци 25. децембра 1872.

Поповић, бележник. 3—3 **Локић,** кнез.

СОМБОРСКА

ТРГ. И ЗАНАТЛИЈСКА БАНКА,

плаћа Јануарске одреске (купоне), својих привремених удеоницах са 3 ф. а. вр. који се новац при главној благајни, почевши од 2. јануара 1873. год. уз одрезак подићи може.

Уз одреске, ваља аритметично [illegible] писане придо-

[illegible]ца дец. 1872 г.

УПРАВА.

[illegible]ину од голог врата мо-
[illegible]) од фина и постојана
[illegible]. 1.50, 1.75, 2, 2.25, 2,50,
[illegible] паризким везом ф. 8,
[illegible]ог ф. 1.50, 1.75, 2, 2.25,
[illegible]и порубчићи, платнена
[illegible]3.50, 4, 4.50, 5, 6, 7. Ша-
[illegible] румбургер. пл. немачке
[illegible]50. Крогнова троструки
[illegible]оструки туце ф. 4, 4.50,
[illegible]5 н. ф. 1, 1.50, 2, 2.50.
[illegible]5, 6, 7, 8, 9, 10. Дечије
[illegible]2.50. Гаћице ф. 1, 1.25,

[illegible]рина и постојана холанд.
[illegible] румбург. платна, модне
[illegible].50, 2.75, богато везене
[illegible]м везом и уметци ф. 7,
[illegible]ачки рукави ф. 2, 2.50,

[illegible], уметци и везом ф. 1.75,
[illegible]огртач ф. 2, 2.50, 3, 3.50,
[illegible]етци, волани и везом
[illegible]. Гаћице са порубчићи,

[illegible] 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6,
[illegible], 8, 9, 10. Салвета или
[illegible]шке, туце ф. 5, 6, 7, 8,
[illegible] цвилик и дамашке $^{8}/_{4}$
[illegible] ф. 2.50, 3, 3.50, 4, 5, 6.
[illegible] 6, 7, 8, 9. $^{18}/_{4}$ ф. 7, 8,
[illegible] 25.
[illegible]вилик и дамашке за 6
[illegible], 7, 8, 9, 10. За 12 лица
[illegible]. За 18 лица ф. 20, 25,
[illegible]0.

[illegible]гна $^{5}/_{4}$ ш. ф. 18, 20, 22,
[illegible]едена најбољег румбург.
[illegible] 50, 55, 60, 70. = 30 рифи
[illegible]0, 25, 30, 35. = 19 рифи
[illegible]з шва за чаршаве ф. 15,

[illegible]пивени, шлинговани и
[illegible] све опреме за младе и

[illegible] перива ниједној другој
[illegible]сти, густу, кроју, цели-
[illegible] захвалнице моји п. г.
[illegible]ем на Nachname по нај-
[illegible]сујуће натраг примам.

[illegible]pefugt. Wäschwaren-Fa-
101—1

[illegible]

[illegible]ИКОВИЋ

[illegible]ДУ,

[illegible]СКОГ СОКАКА,

[illegible]бор најновији му-
[illegible]ира, лепи мушки
[illegible]ли, шарени и ву-
[illegible]ља, особито лепи
[illegible]ски шалова, плет-
[illegible]шобрана, сваке
[illegible]ама за џеп од па-
[illegible]тна, и свиле, шта-
[illegible]акера, новчаника,
[illegible]нтеријске и друге
[illegible]апа, што мушки
—2

ДО САД СЕ ЈАВИЛО ОВОЛИКО ПРЕТПЛАТНИКА

НА

„ЈАДНИКЕ“

Из Алексинца	23.
„ Аранђеловца	20.
„ Бање Алексиначке	22.
„ Богатића	24.
„ Ваљева	53.
„ Владимираца	55.
„ Вршца	1.
„ Голупца	32.
„ Градишта	10.
„ Г. Милановца	16·
„ Д. Милановца	15.
„ Жагубице	12.
„ Зајечара	24.
„ Ивањице	10.
„ Јагодине	12.
„ Каменице	10.
„ Кладова	26.
„ Књажевца	10.
„ Крагујевца	74.
„ Крушевца	10.
„ Лознице	21.
„ Мијонице	18.
Из Неготина	82.
„ Н. Хана	10.
„ Обреновца	24.
„ Паланке	10.
„ Панчева	20.
„ Пожеге	10.
„ Параћина	10.
„ Петровца	10.
„ Пожаревца	35.
„ Свилајенца	32.
„ Смедерева	90.
„ Сомбора	12.
„ Трстеника	10.
„ Ћуприје	21.
„ Уба	22.
„ Ужица	37.
„ Чачка	25.
„ Четережа	16.
„ Шапца	78.
„ Београда	556.
Свега	1·608

Штампарија Јовановића и Павловића у Панчеву